

Cover

Til Økonomiudvalget

Orientering om den løbende revision 2022

Resumé

Københavns Kommune har i henhold til normal praksis modtaget de tre revisionsrapporter, der indgår i den løbende revision af Københavns Kommunes regnskab 2022. Der er i de tre rapporter i alt afgivet to røde (prioritet 1) bemærkninger, heraf en ny i forhold til 2021 vedrørende ibrugtagning af IT-systemer, og en videreført fra 2021 vedrørende bilagskontrol. Der er lukket to røde bemærkninger.

Idet to af rapporterne indeholder en rød bemærkning, skal Økonomiudvalget orienteres herom senest tre uger efter, at Økonomiforvaltningen har modtaget revisionsrapporterne fra revisionen. Økonomiudvalgets behandling af rapporterne vil ske på mødet den 25. januar 2023. På samme møde vil handleplanerne til de enkelte bemærkninger, som forvaltningerne udarbejder, blive forelagt.

Sagsfremstilling

Københavns Kommune har i december 2022 modtaget revisionsrapporterne for den løbende revision 2022, som består af tre rapporter: *Regnskabsføring, forretningsgange og interne kontroller 2022*, *Revision af generelle IT-kontroller 2022* og *Revision af løn- og personaleområdet 2022*.

Med rapporten om *Regnskabsføring, forretningsgange og interne kontroller 2022* afgiver revisionen en rød (prioritet 1) bemærkning omhandlende bilagskontrol i forvaltningerne. Bemærkningen er videreført fra 2021. Desuden der fem gule (prioritet 2) observationer i rapporterne. Der lukkes med rapporten fem gule observationer i forhold til rapporten fra 2021. Rapporten er vedlagt som bilag 1 og 2.

Med rapporten *Revision af generelle IT-kontroller 2022* afgiver revisionen en ny rød bemærkning omhandlende ibrugtagning af IT-systemer. Desuden der fire gule observationer i rapporterne. Der lukkes med rapporten en rød bemærkning og en gul observation i forhold til rapporten fra 2021. Rapporten er vedlagt som bilag 3.

04-01-2023

Sagsnummer i F2
2022 - 19405

Dokumentnummer i F2
2418098

Sagsnummer eDoc
2022-0397022

Sagsbehandler
Louise Marie Nielsen

Rapporten om *Revision af løn- og personaleområdet 2022* indeholder en gul observation. Der lukkes med rapporten en rød bemærkning og tre gule observationer i forhold til rapporten fra 2021. Rapporten er vedlagt som bilag 4.

Økonomiforvaltningen indhenter handleplaner til røde bemærkninger og gule observationer fra de ansvarlige forvaltninger, som, i det omfang de vedrører andre forvaltninger end Økonomiforvaltningen, behandles på fagudvalgene i løbet af januar 2023. Herefter forelægges Økonomiudvalget handleplanerne på mødet den 25. januar 2023.

Økonomi

Sagen har ingen økonomiske konsekvenser.

Bilag

Bilag 1 - Revisionsrapport - Regnskabsføring, forretningsgange og interne kontroller 2022

Bilag 2 - Oversigt over bilagskontrol forvaltningsopdelt 2022

Bilag 3 - Revisionsrapport - Revision af generelle IT-kontroller 2022

Bilag 4 - Revision af løn- og personaleområdet 2022

Økonomiforvaltningen
Att.: Adm. Direktør Søren Hartmann Hede
Københavns Rådhus
1599 København V

Revisionsrapport – Regnskabsføring, forretningsgange og interne kontroller 2022

Indledning

Som led i den løbende revision af Københavns Kommunes regnskab for 2022 har vi foretaget revision af kommunens regnskabsføring, forretningsgange og interne kontroller generelt samt indkøbsområdet for 2022.

Rapporteringen er opbygget på følgende måde:

1. Formål og omfang mv.
2. Ledelsesresumé og konklusioner
3. Observationer, risikovurderinger og anbefalinger
4. Udført arbejde
5. Formidling af risiko og væsentlighed

1. Formål, omfang mv.

1.1. Revisionens formål

Revision af kommunens forretningsgange og interne kontroller er en del af den lovpligtige revision og indgår i grundlaget for vores påtegning af Københavns Kommunes årsregnskab.

Revisionens formål er at undersøge, om området administreres betryggende og i overensstemmelse med borgerrepræsentationens beslutninger, gældende love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis, endvidere at foretage en kritisk gennemgang af forretningsgange og de kontroller, der er etableret på området.

Det bedste værn mod uregelmæssigheder er hensigtsmæssige forretningsgange og gode interne kontroller, hvorfor vores revision i vidt omfang har baseret sig på efterprøvelse af forretningsgange og interne kontroller, men ikke undersøgelser specielt med henblik på opdagelse af uregelmæssigheder.

Det påhviler ledelsen at tilrettelægge kontrolsystemer og forretningsgange, der er betryggende efter forvaltningens forhold, og det påhviler revisor at gennemgå disse forretningsgange og interne kontroller som et led i revisionen af årsregnskabet.

1.2. Revisionens omfang og afgrænsning

Omfanget af vores arbejde fastlægges ud fra vores samlede vurdering af væsentlighed og risiko for væsentlig fejl.

Det er ledelsens ansvar at tilrettelægge niveauet for hensigtsmæssige og betryggende interne kontroller i overensstemmelse med kommunens kasse- og regnskabsregulativ mv.

Revisionen er baseret på en forventning om, at der er tilrettelagt et velfungerende internt kontrolsystem og en pålidelig bogføring. Dette indebærer, at det overordnede kontrolmiljø og de organisatoriske rammer understøtter et velfungerende ledelses- og kontrolsystem, og at der på de enkelte aktivitetsområder er beskrevet og implementeret interne kontroller, som reducerer risikoen for væsentlige fejl til et acceptabelt niveau.

Ud fra ovenstående har vi tilrettelagt vores løbende revision af regnskabsføring, forretningsgange og interne kontroller 2022.

I forbindelse med revisionen tester vi de interne kontroller, i det omfang vi finder det nødvendigt for revisionen af årsregnskabet. Revisionen omfatter ikke en gennemgang af samtlige bilag og transaktioner, men udføres ved, at vi ved stikprøver indhenter dokumentation for eller på anden måde får bekræftet bogføringens rigtighed.

1.3. Revisionsarbejdets udførelse

Revisionen omfatter Intern Revisions bistand til Deloitte i forbindelse med lovpligtig revision af forretningsgange og de tilrettelagte kontroller på økonomiområdet. Revisionen er udført på grundlag af godkendt revisionsplan for 2022, og den er bl.a. gennemført ved besøg hos Koncernservice (KS) og centraleenheder i forvaltningerne.

Ved revisionen har vi vurderet de processer, der er væsentlige for revisionen.

Revisionen har omfattet:

- Design – og hvorvidt der på de konkrete aktiviteter er identificeret risici, som kan medføre tilsligtede eller utilsigtede fejl og mangler, og om der er udarbejdet hensigtsmæssige og betryggende forretningsgange og interne kontroller, der afdækker disse.
- Implementering - og om de udarbejdede retningslinjer og interne kontroller rent faktisk er implementeret i kommunen.
- Effektivitet – og hvorvidt kontrollerne har fungeret efter hensigten og har medvirket til at forebygge eller opdage tilsligtede og utilsigtede fejl og mangler på de konkrete aktiviteter.

2. Ledelsesresumé og konklusion

I forbindelse med den løbende revision af regnskabsføring, forretningsgange og interne kontroller for 2022 har vi identificeret de processer, der er væsentlige for revisionen, og vurderet design og implementering af forretningsgange og interne kontroller. Hvor det bidrager til vores revisionsoverbevisning samt forståelse af kontrolmiljøet på området, har vi testet kontrollernes design, implementering og effektivitet.

På baggrund af vores gennemgang er det vores vurdering, at der generelt er etableret et godt kontrolmiljø.

I lighed med 2021 har vi i 2022 haft særligt fokus på fyldestgørende og tilstrækkelig dokumentation for de regnskabsmæssige registreringer.

En forudsætning for at god regnskabsskik er efterlevet, og at kontrolmiljøet vedrørende betalinger er effektivt er, at rekvirenten vedlægger tilstrækkelig dokumentation så 2.-godkender har adgang til et fyldestgørende regnskabsmateriale. Manglende dokumentation øger også risikoen for, at besvigelser kan holdes skjult, såfremt det ikke er muligt at påse, hvilke ydelser mv. fakturaen reelt dækker.

Vi har udtaget en stikprøve på 749 bilag fordelt på alle typer af udbetalinger samt finansbilag (omposteringer). Gennemgangen viser varierende udfordringer i de enkelte forvaltninger, men samlet set for kommunen er niveauet stadig utilstrækkeligt og på enkelte områder kritisk.

Det skal bemærkes, at effekten af forvaltningernes handleplaner i forhold til revisionsbemærkningen sidste år først vil være fuldt ud implementeret i slutningen af 2022, og effekten heraf reelt først vil kunne vurderes i 2023.

Ledelsen er bekendt med, at dette medfører en øget risiko for, at tilsigtede og utilsigtede fejl, mangler, uregelmæssigheder eller besvigelser kan opstå og forblive uopdagede.

I år har vi herudover konstateret forskellige typer af udgifter, hvor det anbefales, at det vurderes, hvorvidt der er behov for en særlig indsats. Det er:

- Betaling for manglende syn af køretøjer, som indikerer, at ikke alle kommunens køretøjer overholder reglerne vedrørende godkendelse og syn af køretøjer.
- Betaling af parkeringsbøder, som medarbejderne retteligt selv skal betale.
- Udgifter, som vurderes at være atypiske i forhold til at være kommunalt formål/anliggende.

De interne kontroller omkring bogføring og betalingsformidling er i al væsentlighed baseret på, at:

- særlige rettigheder og kritiske roller i udbetalingsystemer begrænses mest muligt, og at der ved tildeling af jobfunktions- og funktionsroller så vidt muligt undgås konflikter med hensyn til funktionsadskillelse,
- kommunen har implementeret supplerende kontroller rettet mod medarbejdere med særlige rettigheder, kritiske roller og funktionsroller, der konflikter med hensyn til funktionsadskillelse, ændringer af betalingsoplysninger i stamdata mv.,

- alle transaktioner som hovedregel gennemføres med 2 godkendere (4 øjnes-princip).
- betaling af eksterne fakturaer/indkøbsordre under 10.000 kr. gennemføres med kun én godkender, og
- der forinden betaling af leverandørfakturaer attesteres/varemodtages for, at varen er modtaget i rette mængde, kvalitet og pris.

Bogføring og betalingsformidling med kun én godkender medfører en iboende risiko for fejl i årsregnskabet, herunder fejl forårsaget af besvigelser. Risikoen relaterer sig primært til bevidste fejl, som sædvanligvis søges skjult eller sløret. Der er i tilknytning hertil etableret en kompenserende opdagende stikprøvevis kontrol af fakturaer/indkøbsordre under 10.000 kr.

Endvidere er der helt overordnet etableret kompenserende opdagende kontroller, som mindsker risikoen for, at væsentlige fejl forbliver uopdagede. Der kan henføres til, at:

- der foretages løbende budget/bevillingskontrol, herunder forbrugsovervågning, og
- balancekonti afstemmes løbende og er underlagt kontrol.

Vi skal gøre opmærksom på, at bemærkningerne alene har til formål at påpege de fra et revisionsmæssigt synspunkt foreliggende kontrolsvagheder. Vi skal understrege, at vi under vores revision ikke har konstateret konkrete forhold, der giver anledning til mistanke om tilsigtede eller utilsigtede uregelmæssigheder eller besvigelser som følge af ovenstående forhold.

Endelig har vi flere mindre væsentlige observationer, som fremgår af rapporten. Der henvises til afsnit 3 og 4 for uddybning af ovenstående og andre relevante forhold.

3. Observationer, risikovurderinger og anbefalinger

Observationer opdeles i henholdsvis

1. Nye kritiske bemærkninger og væsentlige observationer i forbindelse med den udførte revision (3.1).
2. Bemærkninger og observationer, og hvortil det vurderes, at disse videreføres i 2022 (3.2).
3. Lukkede bemærkninger og observationer i 2022 (3.3).
4. Observationer i øvrigt.

3.1. Nye bemærkninger og observationer 2022

Organisationsområde		ØKF	Revisionsområde/emne	Bilagskontrol
Reference	Observationer og risici		Revisionsbemærkning	Omtalt år
4.7 Den af KS udførte stikprøvekontrol	<p>Revisionens genudførelse af den af KS udførte kontrol af medarbejderudlæg viser, at vi er uenige om registreringen af fejl i de kontrollerede bilag.</p> <p>KS rapportering af kontrollerede udlægsbilag viser fejl i 67% af de gennemgåede bilag, mens gennemgangen af IR af samme bilag viser fejl i 47% af bilagene.</p> <p>På baggrund af vores gennemgang har vi været i dialog med KS og aftalt præciseringer og tilretninger i udførelsen af kontrollen.</p> <p>KS er enig og vil implementere ændringerne i kontroludførelsen fremover.</p> <p>Vedrørende den konstaterede fejlprocent henvises der til bemærkning nedenfor, jf. punkt 3.2 bilagskontrol.</p>		<p>Vi henstiller til, at de aftalte ændringer implementeres i den fremadrettede kontrol, således at resultaterne af kontrollen giver forvaltningerne et bedre grundlag at arbejde videre med.</p>	<p>2022</p> <p style="text-align: center;"></p>

3.2. Videreførte bemærkninger og observationer 2022

Organisationsområde		Forvaltningerne	Revisionsområde/emne	Bilagskontrol
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning	Omtalt år	
4.8 Bilagskontrol	<p>Vi har i lighed med sidste år foretaget en gennemgang af et væsentligt større antal bilag for at vurdere, hvorvidt der er fyldestgørende og tilstrækkelig dokumentation for de regnskabsmæssige registreringer.</p> <p>Stikprøven har udgjort 749 bilag fordelt på følgende typer af betalinger:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udlæg • Dankort/kundekort • E-faktura • Eksterne udbetalinger • Finansposter <p>En forudsætning for at god regnskabsskik er efterlevet, og at kontrolmiljøet vedrørende betalinger er effektivt er, at rekvirenten vedlægger tilstrækkelig dokumentation, så 2.-godkender har adgang til et fyldestgørende regnskabsmateriale.</p> <p>Manglende dokumentation øger også risikoen for, at besvigelser kan holdes skjult, såfremt det ikke er muligt at påse, hvilke ydelser mv. fakturaen reelt dækker.</p> <p>Opfølgning 2022</p> <p>Den udførte kontrol viser, at der fortsat er flere fejl og mangler i bilagshåndteringen i bogføringen, som væsentligst kan henføres til</p> <ul style="list-style-type: none"> • Manglende eller utilstrækkelig regnskabsmæssig dokumentation i gennemsnit mellem 1% og 9% vedrørende betalinger og 4% vedrørende finansposter. • Manglende angivelse af formål samt deltagere i gennemsnit mellem 20% og 33% af relevante bilag. <p>Det skal bemærkes, at effekten af forvaltningernes handleplaner i forhold til revisionsbemærkningen sidste år, først vil være fuldt ud implementeret i slutningen af 2022, og effekten af heraf reelt først vil kunne vurderes i 2023.</p>	<p>Vi henstiller til, at der i forvaltningerne fortsat er ledelsesmæssigt fokus på effekten af handleplanerne, der skal sikre fyldestgørende og tilstrækkelig dokumentation for de regnskabsmæssige registreringer.</p> <p>Endelig anbefales, at ØKF vurderer, hvorvidt der er behov for en særlig indsats i forhold til:</p> <p>Bøder for manglende syn af køretøjer. Der er konstateret betaling af bøder for manglende godkendelse og syn af køretøjer. Det bør sikres, at kommunen overholder reglerne.</p> <p>Bøder. Der er konstateret betaling af parkeringsbøder. Det bør sikres, at kommunen ikke har udgifter hertil ved, at eventuelle parkeringsbøder opkræves hos de medarbejdere, der har påført kommunen udgiften. Der kan eventuelt besluttes særlige regler for bøder givet i forbindelse med akutte besøg hos borgere.</p> <p>Afvigende udgifter. Der er konstateret udgifter, som på det foreliggende grundlag umiddelbart vurderes at være atypiske i forhold til at være kommunalt formål/anliggende.</p>	2017 2018 2019 2020 2021 2022	

3.2.1. Observationer, der er rettet mod ØKF

Organisationsområde	ØKF	Revisionsområde/emne	Autorisation
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning	Omtalt år
4.6 Administration af autorisationer til Kvantum	<p>Den tilbagevendende analyse af funktionsadskillelseskonflikter (SoD konflikter) i Kvantum har afdækket, at der inden for området "Financial Closing and Reporting" er SoD konflikter med kritikalitet "High".</p> <p>Derudover har vi ved revisionen identificeret en risiko i forbindelse med, at de personer der administrerer robotterne (robotejer) også selv kan have rettigheder, der giver konflikter (risici) i forhold til funktionsadskillelse. Det skal sikres, at robot og robotejer i forening ikke opnår utilsigtede brede rettigheder – bl.a. tilsidesættelse af funktionsadskillelse, hvilket medfører en svaghed i kontrolmiljøet.</p> <p>Opfølgning 2022</p> <p>Ny funktionsadskillelsesanalyse (DARI) har vist, at arbejdet med smallere roller og autorisationer effektivt har nedbragt kritiske konflikter. De få kritiske konflikter er påset håndteret i KS af mitigerende kontroller.</p> <p>På tidspunktet for revisionen har KS igangsat en udbedring af konflikterne forbundet med "Financial Closing and Reporting", men det er endnu ikke fuldt ud implementeret.</p> <p>Det oplyses af KS, at kontrol af Robotrollerne først implementeres i november 2022 og en fortløbende plan med tilsyn af robotrollerne implementeres i december 2022, hvorfor observationen videreføres.</p>	<p>Det henstilles i lighed med tidligere år, at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tiltagene i forbindelse med konflikterne relateret til "Financial Closing and Reporting", implementeres fuldt ud, • løbende tilsyn med robotterne skal etableres og implementeres, således at de identificerede risici reduceres. 	<p>2020</p> <p>2021</p> <p>2022</p> <p style="text-align: center;">●</p>

Organisationsområde		ØKF	Revisionsområde/emne	Bilagskontrol
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning		Omtalt år
4.8 Den af KS udførte stikprøvekontrol samt substansrevision	<p>I 2019 anbefalede vi, at KS undersøgte mulighederne for at anvende teknologi, der ved algoritmer kan identificere anomaliteter i indkøbs- og godkendelsesmønstre. Dette kunne medvirke til en mere effektiv og intelligent tilgang til et præventivt kontrolmiljø, der tester hele populationen frem for manuel stikprøvekontrol.</p> <p>Opfølgning 2022</p> <p>KS oplyser, at der er gennemført et pilotprojekt med SAS Institute i første halvår 2022, hvor data anvendes i en slutrapportering til oktober 2022 omkring arbejdet med et intelligent, transaktionsbaseret system til overvågning af indkøbs- og godkendelsesprocessen. Ibrugtagning af løsning forventes implementeret stepvis ud fra en erfaringsbaseret tilgang i løbet af 2023.</p>	Vi tager til efterretning, at KS forventer at afslutte processen omkring eventuel ibrugtagning af en ny løsning inden udgangen af 2023.		2019 2020 2021 2022

Organisationsområde		ØKF	Revisionsområde/ emne	Udbetalings-systemer
Reference	Observationer og risici		Revisionsbemærkning	
4.4.3 KMD Udbetaling	<p>Revisionen viste, at der manglede udarbejdelse af forretningsgange, der beskriver risici og kontroller i forbindelse med anvendelse af KMD-Udbetaling samt risikoanalyse af det gældende system-, rolle- og autorisationsparadigme.</p> <p>Opfølgning 2022 Vi har konstateret, at nye forretningsgange er udarbejdet, mens arbejdet med roller og autorisationer endnu ikke er afsluttet. KS oplyser, at man har designet og oprettet nye roller samt påbegyndt arbejdet med tilretning og tildeling af rolleprofilerne til brugerne, og implementeringen forventes afsluttet i 2023.</p>		<p>Vi tager til efterretning, at KS forventer at afslutte processen omkring tilretning af nye rolleprofiler og implementering af nyt rollekatalog inden udgangen af 2023.</p>	<p>2021</p> <p>2022</p>

3.2.2. Observationer, der er rettet mod Forvaltningerne

Organisationsområde		Forvaltningerne	Revisionsområde/emne	Betaling til tiden
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning	Omtalt år	
4.1.8 Kreditor	<p>Betaling til tiden – Leverandørfakturaer Indenrigs- og økonomiministeren har i brev af den 4. februar 2019, til alle landets kommuner, understreget vigtigheden af, at det offentlige etablerer en god forretningsgang for betaling af regninger – "Kommuner og regioner bør derfor have stor fokus på at sikre en effektiv håndtering af regninger og løbende holde øje med, at regninger faktisk betales rettidigt".</p> <p>Opfølgning 2022 I de første uger af juli (3. juli + 7. juli) var der i gennemsnit 682 udestående fakturaer svarende til 23,3 mio.kr., der var mere end 30 dage gamle.</p> <p>Den 14. august var antallet steget til 1.784 udestående fakturaer svarende til 43,1 mio.kr.</p> <p>I gennemsnit fra 14. august til 4. september er der 1.389 udestående fakturaer svarende til 31,3 mio.kr.</p> <p>Den 7. september er antallet på niveauet som før sommerferien 765 udestående fakturaer svarende til 22,4 mio.kr.</p>	I forbindelse med ferieperioden ses stadig en væsentlig stigning i forhold til ikke at betale regningerne til tiden. Det henstilles til, at forvaltningerne sikrer, at håndteringen af fakturaer i Kvantum sker løbende, og at der er et øget fokus på rettidig betaling til kommunens leverandører i ferieperioder.	2020 2021 2022	

3.3. Lukkede bemærkninger og observationer i 2022

I 2022 er der lukket fem væsentlige observationer fra 2021:

- Bilag 1 Forventninger og styringsinformation på de fælles tværgående administrative områder - Debitor. Vedrørende regnskab 2022 foretages en særskilt revision af væsentlige kontroller på debitorområdet. Den væsentlige observation udtages af denne rapport og videreføres i den rapportering, der foretages i forbindelse med revisionen af Debitorområdet, som forventes afsluttet i marts 2023.
- PBS-aftaler anses for lukket i forbindelse med revision 2022, da vi har fulgt op på observationen fra 2021-revisionen, og kan konstatere, at der er udarbejdet og implementeret fælles administrative forretningsgang for anvendelse af PBS-aftaler i KK.
- Betalingsfiler anses for lukket i forbindelse med revisionen 2022. Vi har ved revisionen konstateret, at der bliver genereret en betalingsfil i Kvantum til udbetaling i banken, og vi har påset, at filen ikke mellemlander - som tidligere - i en ubeskyttet folder i stifinder, med adgang af brugere.
- Manglende oprydning af gamle indkøbsordrer anses for lukket i forbindelse med revisionen 2022, da vi har fulgt op på observationen fra 2021-revisionen, og kan konstatere, at der er udarbejdet en proces for nedlukning af indkøbsordrer, der sikrer en løbende oprydning. Processen er godkendt af Budget- og Regnskabskredsen 26. august 2021.
- Positivliste moms – observationen fra 2021-revisionen anses for lukket i forbindelse med Deloitte's erklæring om kommunens Momsrefusionsordning for 2021.

4. Udført arbejde

Revisionen har omfattet en gennemgang af følgende nøgleområder:

4.1. Væsentlige driftsprocesser på kreditorområdet i Kvantum

I fakturamodtagelsesprocessen er det en iboende risiko, at fejlagtige fakturaer modtages og godkendes til betaling, samt at der med svig for øje sker tilpasning til en fakturas betalingsoplysninger. Med det formål at opnå overbevisning for, at disse risici er afdækket, har vi identificeret relevante kontroller og gennemført handlinger, der afdækker, at kontrollerne er hensigtsmæssigt designet, er implementeret og har været effektive for hele perioden.

Vi har gennemgået systemkontrollen, der automatisk sender fakturaer over 10.000 kr. til 2. godkendelse, uden bemærkninger. Desuden er nedenstående kontroller gennemgået:

4.1.1. IDoc

IDoc-rettigheden giver muligheden for at fejlrette bilag, der er blevet stoppet i IDoc. Det er muligt at ændre i alle oplysninger for bilaget, herunder også betalingsoplysninger. Det er påset, at denne kritiske rettighed - i overensstemmelse med de interne processer - alene er tildelt medarbejdere i KS-SKC. Rettighederne tildelt i KS-kreditor er udelukkende "vis"-adgange og giver således ikke mulighed for at rette.

Alle ændringer foretaget til kritiske felter logges og udtages til efterfølgende manuel kontrol. Det er ved vores gennemgang af loggen og den udførte kontrol konstateret, at der i den reviderede periode ikke er foretaget ændringer til kritiske felter via IDoc.

4.1.2. Stamdataspær

Ved ændring til kritiske felter efter indlæsningen i Kvantum påføres leverandøren en spærre, hvilket medfører, at alle betalinger bliver stoppet.

Frigivelse af leverandøren sker ved manuel kontrol af de nye oplysninger.

Vores test af kontrollen med manuel validering af nye oplysninger har ikke givet anledning til bemærkninger.

4.1.3. Bank

Processen er tilrettelagt, således at alle transaktioner i banken automatisk udkonteres på mellemregningskonti. Dermed sikres det, at der ikke opstår afstemningsdifferencer på bankkonti. De modtagne afstemninger pr. 31. august 2022 viser, at der ikke fremstår afstemningsdifferencer. Det vurderes derfor, at processen med automatisk udkontering til mellemregningskonti er effektiv. Efter oplysninger fra kommunens banker, Danske Bank og Nordea, har kommunen pr. 31. august 1.399 bankkonti i alt, der udviser en nettosum på kredit 30 mio.kr.

4.1.4. Bankmellemlægning

Vi har gennemgået forretningsgangene vedrørende håndtering af bankmellemlægning og testet, at afstemning af bankmellemlægning er foretaget pr. 31. august 2022.

Kommunen har 100 bankmellemlægningkonti med saldi i statusbalancen pr. 31. august 2022 med en nettosum på 21 mio.kr. i alt.

Vi har modtaget en bankafstemning samt bankmellemlægning. Dokumentation for de enkelte afstemninger er hentet i Kvantum.

Der er udvalgt 7 konti til gennemgang. Gennemgangen har ikke givet anledning til bemærkninger.

4.1.5. Kortluk

Vi har i forbindelse med revisionen set på kontrollen af fratrådte medarbejdere. Opfølgning på fratrådte medarbejdere, udføres løbende i KS.

Det er efterfølgende besluttet, at der skal udarbejdes nye processer for kontrollen af fratrådte medarbejdere med dankort. Den eksisterende kontrol forventes at fortsætte året ud, hvorefter den bliver afløst af den nye.

Vi har ved revisionen konstateret, at kontrol af betalingskort for fratrådte medarbejdere er blevet udført og har ikke givet anledning til yderligere.

4.1.6. Fejlkonti

I henhold til de autoriserede konteringsregler skal saldoen senest ved regnskabsafslæggelsen gå i nul. Der skal dog dagligt foretages en overvågning og løbende berigtigelse af kommunens fejlkonti for at sikre, at mængden af posteringer ikke bliver uoverskuelig. Derudover skal der løbende foretages sagsbehandling af de enkelte forhold, således at der sker berigtigelse af årsagerne, og fejlene ikke opstår fremadrettet.

Vi har modtaget og gennemgået afstemninger af de seks fejlkonti, herunder fejlkonto for Opus Debitor, for juni, juli samt august. Gennemgangen har ikke givet anledning til bemærkninger.

4.1.7. NemKonto

Vi har testet den udarbejdede kontrol med, at alle ændringer til NemKonto-registeret (indberetning af alternativ modtager) sker på et validt grundlag. Ved at rekvirere loggen fra NemKonto-systemet over ændringer har vi påset, at der er udført kontrol med alle ændringer til betalingsmodtager.

4.1.8 Kreditor

Forvaltningerne skal løbende sikre sig, at fakturaer og indkøbsordrer håndteres i henhold til kommunens regler.

For at forvaltningerne kan efterleve sit ansvar i processen, er det afgørende, at KS følger op på og sikrer, at der ikke hænger fakturaer og ordrer i systemmodulerne til håndteringen af disse.

Workflow

Håndteringen af modtagne leverandørfakturaer sker i kommunens workflow og kreditormodul i Kvantum.

I forbindelse med revisionen har vi testet, hvor mange fakturaer, der ligger til behandling i workflow.

Indkøbsmodul

Vi har testet, at "indkøbsvogne mgl. godkendelse"-rapporten er gennemgået, og ordrer mere end 3 mdr. gamle er slettet, samt at "indkøb mgl. varemottagelse"-rapporten er gennemgået, og leveringsdatoer mere end 5 dage er behandlet.

4.2. Hierarki og prokuragrænser ved godkendelse af bilag

Ved 2.-godkendelse af bilag over 10.000 kr. sker godkendelse i overensstemmelse med de i Kvantum indarbejdede prokuragrænser. En væsentlig risiko ved tildelingen af prokuragrænser er, at medarbejderens mulighed for at disponere på vegne af kommunen ikke harmonerer med den organisatorisk understøttede delegation af ansvar.

Beløbsmæssige begrænsninger skal bidrage til en lavere risiko for fejl disponeringer – manglende regler for tildeling af prokuragrænser medfører en risiko for, at medarbejdere uden de nødvendige ledelsesmæssige beføjelser kan godkende og forpligte kommunen for betydelige beløb.

Prokuraudtræk for oktober 2022 viser, at alle forvaltninger fortsat er i tråd med den hierarkiske organisering, og prokuragrænserne følger det ledelsesmæssige ansvar.

4.3. Oprettelse af manuelle fakturaer/udbetalinger direkte i Kvantum

Ved manuel oprettelse af fakturaer/udbetalinger er der en øget risiko for, at tilsigtede og utilsigtede fejl, mangler, uregelmæssigheder eller besvigelser kan opstå og forblive uopdagede.

Vi har ved vores revision gennemgået processerne for oprettelse af manuelle fakturaer/udbetalinger direkte i økonomisystemet med henblik på at opnå en rimelig grad af overbevisning for, at disse risici er adresseret.

Det er i den forbindelse påset, at der er etableret en elektronisk forebyggende kontrol, som sikrer, at manuelt oprettede bilag går i almindeligt godkendelsesflow med 2.-godkender. Såfremt der påføres betalingsoplysninger, eller der ændres i betalingsmetode, sker det i det samme kontrolspor, som vi har testet i afsnit 4.1.

De udførte handlinger har ikke givet anledning til bemærkninger.

4.4. Administration af autorisationer til Kvantum

Det er ledelsens ansvar at tilrettelægge niveauet for hensigtsmæssige og betryggende interne kontroller, og i overensstemmelse med kommunens kasse- og regnskabsregulativ mv. er de interne kontroller omkring bogføringen og betalingsformidling i al væsentlighed baseret på, at:

- kritiske roller i økonomisystemet begrænses mest muligt, og at det så vidt muligt undgås, at der ved tildeling af jobfunktions- og funktionsroller fremkommer konflikter med hensyn til funktionsadskillelse,
- kommunen har implementeret supplerende kontroller rettet mod medarbejdere med udvidede rettigheder, kritiske roller, funktionsroller, der konflikter med hensyn til funktionsadskillelse, ændringer af betalingsoplysninger i stamdata mv.

På baggrund af resultatet for 2021 har KS foretaget en større gennemgang af rettigheder, herunder en kritisk tilgang til, hvilke roller der kan tildeles enkeltvis eller i kombination. Det hele er implementeret via NAK-projektet og har reduceret antallet af rettigheder i alle forvaltninger, derudover har det ændret måden hvorpå rettigheder bliver tildelt. Det er vores overbevisning, at denne identifikation og vurdering af, hvilke roller der enkeltvis og i kombination er kritiske roller, er grundlæggende for sikker administration af autorisationer og således skal være gennemgående i hele processen.

I forbindelse med den løbende revision af regnskab og interne kontroller har vi foretaget en gennemgang af kritiske rettigheder i Københavns Kommunes SAP Kvantum-system med henblik på at identificere de steder (roller og adgange), hvor der i den nuværende tildeling er risici knyttet til manglende funktionsadskillelse.

Scope for gennemgangen er områderne SAP Basis og Purchase to Payment (Ordre-til-Indkøb). Gennemgangen er foretaget med udgangspunkt i "Best Practice", hvad angår funktionsadskillelse mellemforretningsbrugere, SAP Basis/Drift og forretningskonsulenter/udviklere.

Det blev besluttet, at vi i 2022 foretog to kørsler med Deloitte værktøj – DARI. Den første kørsel for at se, hvordan rettighedslandskabet så ud umiddelbart efter del-implementering af NAK-projektet. Den efterfølgende en hvor de sidste ændringer af NAK-projektet var implementeret, samtidigt med at vi

har ændret kriterierne for, hvilke roller/rettigheder der udløser en konflikt.

Resultatet af analyserne i Deloitte værktøj DARI, herunder mere detaljerede tekniske oplysninger, er fremsendt særskilt til KS til videre bearbejdning.

For så vidt angår SAP Basisrettigheder, er der identificeret 4 rettigheder med kritikalitet "Very High". Hvilket er en reducere fra 2021, hvor der var 6 rettigheder, med væsentlig flere brugere. Derudover indeholder de enkelte rettigheder udelukkende brugere, som skal have adgang til rettighederne.

Ved revisionen har det været muligt at identificere kontroller i de eksisterende processer, der adresserer de iboende risici ved alle væsentlige SOD-konflikter inden for Ordre-til-Indkøb. Vi har gennemgået de af KS identificerede kontroller, der reducerer risikoen ved de opståede SOD-konflikter.

Vores gennemgang har vist, at den væsentligste kontrol kan henføres til ophævelse af leverandørspærring i den nye stamdatakontrol ved ændring af kritiske oplysninger/felter.

Analysen viser, at der er tildelt roller til brugere, der inden for området "Financial Closing and Reporting" giver 2 funktionsadskillelseskonflikter med kritikalitet "High", for hvilke der ikke er identificeret risikoreducerende kontroller. Forholdet er i et vist omfang afdækket gennem andre kontroller, budgetkontrollen samt afstemning af balancekonti, der er kompenserende for risikoen. Området har også været omfattet af implementeringen af NAK-projektet, hvilket har betydet, at det ene område er reduceret i antallet af konflikter fra 607 til 25.

Begge konflikter er tilknyttet rettigheden til bogføring i kombination med andre roller. KS har igangsat en udbedring af området for at reducere det samlede antal af konflikter. Men KS oplyser, at på tidspunktet for revisionen var arbejdet endnu ikke afsluttet.

4.4.1. Betalingsfiler

Vi har ved revisionen fået oplyst, at der bliver genereret en betalingsfil i Kvantum til udbetaling i banken, og vi har påset, at filen ikke mellemlander som tidligere i en ubeskyttet folder i stifinder, med adgang af brugere

4.4.2. KMD-Udbetaling

Vi har ved revisionsudførelsen påset, at der er udarbejdet forretningsgang og risikoidentificering, samt at kontrolafdækning er nedskrevet.

Koncernservice har desuden designet og oprettet nye roller samt påbegyndt tilretning og tildeling af rolleprofilerne. Implementeringen forventes afsluttet inden udgangen af 2023.

4.5. Kontrol af medarbejdere med særlige rettigheder i Kvantum

Vi har i lighed med sidste år konstateret, at der fortsat er mulighed for at foretage enegodkendelser. Dette skyldes, at visse kombinationer af enkeltroller i praksis giver samme rettigheder som den tidligere særlige rettighed (Kreditor kritisk).

Kombinationen af nedenstående roller giver samme mulighed som den tidligere Kreditor kritisk:

- F_FICB_FKR – aktivitet 10 (bogføre i Finans)
- M_RECH_WRK – aktivitet 77 (forudregistrere i MIR4)
- M_RECH_WRK – aktivitet 01 (bogføre i MIR4)

Der er etableret arbejdsgange, som foreskriver, at der ikke må foretages bogføringer med enegodkendelse, med undtagelse af ved den overvågede proces omkring lukning af fakturapuljen.

Hvis der fejlagtigt bliver bogført med enegodkendelse, er der designet og implementeret en kontrol af alle bilag.

Revisionen har vist, at kontrollen er implementeret og har været effektiv for året.

Ledelsen er opmærksom på, at enegodkendelse er en afvigelse til hovedreglen med funktionsadskillelse (2 godkendere), som således ikke er implementeret fuldt ud i forbindelse med tildeling af rettigheder.

Det er ledelsens vurdering, at de etablerede kontroller er tilstrækkelige, og at en ændring af Kvantum ikke vil stå mål med den økonomiske udgift forbundet med ændringen.

4.6. Bilag 1 Ledelsestilsyn

I overensstemmelse med Forretningscirkulære Ledelsestilsyn har KS udarbejdet et bilag 1, der beskriver de nøglekontroller, som foretages af KS, og hvilke krav der stilles til forvaltningerne på finansområdet.

Bilaget er tiltænkt de ledere og medarbejdere i forvaltningernes administrative funktioner, som har til opgave at udforme forvaltningens egne forretningsgange, kontroller og ledelsestilsyn, således at der er en betryggende proces end-to-end.

Vores gennemgang har ikke omfattet forvaltningernes udførelse af kontroller rettet mod de områder, der er anført i bilag 1.

Vedrørende regnskab 2022 foretages en særskilt revision af væsentlige kontroller på debitorområdet. Den væsentlige observation udtages af denne rapport og videreføres i den rapportering, der foretages i forbindelse med revisionen af Debitorområdet, som forventes afsluttet i marts 2023.

4.7. Den af KS udførte stikprøvekontrol

Det betragtes som god governance, at ledelsen løbende sikrer sig, at der er et effektivt internt kontrolmiljø, som sikrer overholdelse af gældende regler og forskrifter, og som adresserer væsentlige risici.

I Københavns Kommune er der etableret en intern kontrol (bilagskontrol), som udføres af KS. Formålet med kontrollen er at påse, hvorvidt kommunens regnskabsføring er i overensstemmelse med formkravene i gældende regler fra ministeriet og at opnå overbevisning for registreringernes rigtighed

som grundlag for regnskabet.

Det er konstateret, at KS har udført og udsendt ledelsesinformation for hele 2022. På tidspunktet for rapporteringen har vi modtaget til og med oktober måned.

Vi har foretaget en reperformance af KS' udførte kontrol med Udlæg og Dankort. KS' kontrol viste fejl i 67%. Vores gennemgang viste fejl i 47%, og vi har på baggrund af vores gennemgang været i dialog med KS og aftalt enkelte præciseringer og tilretninger i udførelsen af kontrollen.

4.8. Bilagskontrol

Vi har foretaget en gennemgang af 749 antal posteringer for at vurdere, hvorvidt der har været vedhæftet tilstrækkelig dokumentation til bilagene ved indkøb i kommunen, hvor der foretages en manuel godkendelse inden betaling.

Vi har udvalgt et antal bilag for hver forvaltning i kommunen vedrørende følgende typer af betalinger:

- Udlæg
- Dankort/kundekort
- E-faktura
- Eksterne udbetalinger (manuelle udbetalinger)
- Finansposter

Dokumentationen kontrolleres ved opslag af bilagene i Kvantum vedrørende indkøb på de forskellige forvaltninger i perioden 1. januar – 31. maj 2022.

Vi har 36 dankorthævninger, som ikke er medtaget i gennemgangen af bilag for Dankort/kundekort, da posteringerne endnu ikke er omkonteret. Det er derfor ikke muligt at vurdere, hvorvidt dokumentation, formål og deltagere, samt hvorvidt momsmæssig håndtering er korrekt.

I henhold til reglerne på området skal der senest ved årsluk være foretaget omkontering og vedlagt dokumentation.

Vores observationer ved gennemgangen er drøftet med forvaltningerne, der kan henføres til:

4.8.1. Generel observation

Vores gennemgang af 749 antal posteringer i Kvantum har vist, at der i nogle forvaltninger afholdes udgifter til parkeringsbøder, bøder for manglende syn af kommunens biler samt udgifter, hvor der umiddelbart ikke er et kommunalt formål.

Manglende syn

Bilagsgennemgangen viste betalinger af bøder fra Rigspolitiet og Færdselsstyrelsen som følge af manglende godkendelse og syn af køretøjer indenfor synsfristen, der kan henføres til SOF, TMF og ØKF.

Kommunens køretøjer, som stilles til rådighed for medarbejdere til udførelse af opgaver i kommunen, skal have udført periodisk syn for at sikre to overordnede formål – at køretøjet opfylder gældende

regler for færdselssikkerhed, samt at kravene til de miljømæssige forhold såsom røg, kulilte og støj efterleves.

Bøder

Parkeringsbøder er fejlagtigt betalt i forvaltningerne, uden at medarbejderne efterfølgende er blevet opkrævet. De kan henføres til følgende forvaltninger: SOF, SUF og ØKF.

Parkeringsbøder er grundlæggende en færdselsforseelse og overtrædelse af færdselsloven, som pålægges føreren af køretøjet. Såfremt der er udstedt bøder omfattet af undtagelsesbestemmelsen i færdselsloven § 30, kan de relevante myndigheder kontaktes for annullering af bøden.

Betaler forvaltningerne for medarbejdernes parkerings- og færdselsbøder, uanset om bøden er givet i forbindelse med udførelsen af arbejdsrelateret kørsel i kommunens biler, anser SKAT det for betaling af en privat udgift, og medarbejderen er skattepligtig af beløbet som lønindkomst. Vores stikprøvegennemgang viser, at kommunen ikke i alle tilfælde har indberettet værdien af den betalte bøde som lønindkomst.

Forvaltningerne har som udgangspunkt ikke lovhjemmel til at afholde eller lave udlæg for private udgifter.

Kommunalt formål

Vi har ved bilagsgennemgangen stødt på udgifter, som vurderes atypiske i forhold til at have et kommunalt formål – der kan henføres til kommunens ”Cirkulære om gaver, ekstern repræsentation og interne arrangementer”, ”Alkohol og rusmiddelpolitik” samt ”God adfærd i det offentlige”.

4.8.2. Udlæg

Vores gennemgang af 173 antal posteringer i Kvantum i forhold til udlæg har vist, at i 160 ud af 173 posteringer er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende, og i 107 ud af 142 tilfælde, hvor det er påkrævet, er der påført formål og deltagere.

Der er 13 tilfælde, hvor dokumentationen ikke er tilstrækkelig, og 35 tilfælde, hvor der ikke er påført formål og deltagere, hvor det er påkrævet.

4.8.3. Dankort/kundekort

Vores gennemgang af 114 antal posteringer i Kvantum i forhold til Dankort/kundekort har vist, at i 104 ud af 114 posteringer er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende, og i 51 ud af 64 tilfælde, hvor det er påkrævet, er der påført formål og deltagere.

Der er 10 tilfælde, hvor dokumentationen ikke er tilstrækkelig, og 13 tilfælde, hvor der ikke er påført formål og deltagere, hvor det er påkrævet.

Vi har konstateret, at alle indkøb via Dankort/kundekort automatisk udkonteres i driften på art 2.9 med modpost på bankmellemlægning, mens den efterfølgende håndtering sker på forskellige måder enten decentralt, ved administrative fællesskaber og ved centralforvaltninger, der kan henføres til:

- Kvittering vedhæftet bogføringsbilaget

- Kvittring fysisk ved den bogførende enhed
- Kvittring erstattet af en erstatningskvittring (blåt udgiftsbilag/tro- og loveerklæring)
- Kvittring bortkommet

4.8.4. E-faktura

Vores gennemgang af 147 antal posterings i Kvantum i forhold til e-faktura har vist, at i 140 ud af 147 posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvittringer eller lignende.

Der er 7 tilfælde, hvor dokumentationen ikke er tilstrækkelig.

4.8.5. Manuelle udbetalinger

Vores gennemgang af 156 antal posterings i Kvantum i forhold til eksterne udbetalinger har vist, at i 154 ud af 156 posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvittringer eller lignende, og i 14 ud af 21 tilfælde, hvor det er påkrævet, er der påført formål og deltagere.

Der er 2 tilfælde, hvor dokumentationen ikke er tilstrækkelig, og 7 tilfælde, hvor der ikke er påført formål og deltagere, hvor det er påkrævet.

4.8.6. Finansposter

Vores gennemgang af 159 antal posterings i Kvantum i forhold til finansposter har vist, at i 152 ud af 159 posterings er kravet om kontrolspor efterlevet.

Der er 7 tilfælde, hvor kontrolsporet ikke er tilstrækkelig.

5. Formidling af risiko og væsentlighed mv.

Vi har i nærværende revision vurderet graden af risiko og væsentlighed for de enkelte observationer, og i tilknytning til den givne observation er påført en prioritet ud fra følgende vurderingsgrundlag:

Prioritet 1 – markeres med

- Prioritet 1-markeringer anvendes for risici, der anses for kritiske. I forbindelse med beretninger kan det observerede forhold efter nærmere vurdering eventuelt give anledning til en revisionsbemærkning.
- En risiko anses for kritisk, såfremt der er en høj grad af sandsynlighed for, at forholdet indtræffer og/eller har en betydelig effekt og/eller har en betydelig udbredelse.
- Prioritet 1-markeringer rapporteres til ledelsen med krav om, at disse forelægges for det stående udvalg. Observationen medtages i delberetninger og beretninger til Økonomiudvalget og Borgerrepræsentationen.

Prioritet 2 – markeres med

- Prioritet 2-markeringer anvendes for risici, der anses for væsentlige. Observationerne må ikke have en karakter, der kan medføre revisionsbemærkninger i årsberetningen.
- En risiko anses for væsentlig, såfremt der er en middel grad af sandsynlighed for, at forholdet indtræffer og/eller har en vis effekt og/eller har en vis udbredelse.
- Prioritet 2-markeringer rapporteres til ledelsen med anbefaling om, at disse forelægges for det stående udvalg. Observationen medtages ikke i delberetninger og beretninger.

Prioritet 3 – markeres med

- Anvendes for risici, der anses for mindre væsentlige, og som derfor kun rapporteres til ledelsen som opmærksomhedspunkter.
- En risiko anses for mindre væsentlig, såfremt der er en lille grad af sandsynlighed for, at forholdet indtræffer og/eller har en lille effekt og/eller har en lille udbredelse.

Afslutning

De konstaterede forhold har været drøftet med relevante personer for afklaring af eventuelle faktuelle fejl.

Yderligere spørgsmål eller kommentarer til rapporten kan rettes til Deloitte, Jakob B. Ditlevsen på telefon 2216 7711 eller Intern Revision, Jesper Andersen på telefon 2042 9088.

København, den 6. december 2022

Deloitte

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab

Jakob B. Ditlevsen
statsautoriseret revisor

Københavns Kommune

Intern Revision

Jesper Andersen
revisionschef

c.c. Københavns Kommunes forvaltninger og Intern Revision

PENNEO

Underskrifterne i dette dokument er juridisk bindende. Dokumentet er underskrevet via Penneo™ sikker digital underskrift. Underskrivernes identiteter er blevet registereret, og informationerne er listet herunder.

“Med min underskrift bekræfter jeg indholdet og alle datoer i dette dokument.”

Jakob B. Ditlevsen

Revisor

Serienummer: CVR:33963556-RID:98835136

IP: 83.151.xxx.xxx

2022-12-06 14:51:58 UTC

NEM ID

Jesper Gjøtterup Andersen

Økonomiansvarlig

Serienummer: PID:9208-2002-2-803090514280

IP: 193.169.xxx.xxx

2022-12-07 17:03:52 UTC

NEM ID

Penneo dokumentnøgle: Y5677-KBKOP-4P3OK-BF1HJ-61PQA-008N4

Dette dokument er underskrevet digitalt via **Penneo.com**. Signeringsbeviserne i dokumentet er sikret og valideret ved anvendelse af den matematiske hashværdi af det originale dokument. Dokumentet er låst for ændringer og tidsstemplet med et certifikat fra en betroet tredjepart. Alle kryptografiske signeringsbeviser er indlejret i denne PDF, i tilfælde af de skal anvendes til validering i fremtiden.

Sådan kan du sikre, at dokumentet er originalt

Dette dokument er beskyttet med et Adobe CDS certifikat. Når du åbner dokumentet

i Adobe Reader, kan du se, at dokumentet er certificeret af **Penneo e-signature service** <penneo@penneo.com>. Dette er din garanti for, at indholdet af dokumentet er uændret.

Du har mulighed for at efterprøve de kryptografiske signeringsbeviser indlejret i dokumentet ved at anvende Penneos validator på følgende websted: <https://penneo.com/validate>

Bilag 1.1

Manuelle udbetalinger

Revisionskriterier	Hvad viste revisionen?	ØKF	TMF	BUF	SUF	SOF	KFF	BIF
 <p>Er der tilstrækkelig dokumentation for de foretagne indkøb?</p>	i 154 ud af 156	i 39 ud af 40	i 20 ud af 20	i 17 ud af 17	i 19 ud af 19	i 20 ud af 20	i 19 ud af 20	i 20 ud af 20
	99%	98%	100%	100%	100%	100%	95%	100%
	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.
		11 af tilfældene er den vedhæftede dokumentation ikke tilstrækkelig					11 af tilfældene er den vedhæftede ikke tilstrækkelig	
 <p>Er der påført deltagere og formål?</p>	i 14 ud af 21	i 6 ud af 8	i 2 ud af 3	i 0 ud af 0	i 3 ud af 3	i 0 ud af 2	i 1 ud af 3	i 2 ud af 2
	67%	75%	67%	-	100%	0%	33%	100%
	Posterings er der påført deltagere og formål med forplejningen.	Posterings er der påført deltagere og formål med forplejningen.	Posterings er der påført deltagere og formål med forplejningen.	Posterings er der påført deltagere og formål med forplejningen.	Posterings er der påført deltagere og formål med forplejningen.	Posterings er der påført deltagere og formål med forplejningen.	Posterings er der påført deltagere og formål med forplejningen.	Posterings er der påført deltagere og formål med forplejningen.
 <p>Er købet konteret på en korrekt momsberende art?</p>	i 152 ud af 156	i 39 ud af 40	i 19 ud af 20	i 17 ud af 17	i 18 ud af 19	i 19 ud af 20	i 20 ud af 20	i 20 ud af 20
	97%	98%	95%	100%	95%	95%	100%	100%
	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.
		11 af tilfældene er der anvendt en forkert art der har medført en momsfejl	11 af tilfældene er der anvendt en forkert art der har medført en momsfejl		11 af tilfældene er der anvendt en forkert art der har medført en momsfejl	11 af tilfældene er der anvendt en forkert art uden det har medført en momsfejl		

Bilag 1.2

Dankort

Revisionskriterier	Hvad viste revisionen?	ØKF	TMF	BUF	SUF	SOF	KFF	BIF	
 <p>Er der tilstrækkelig dokumentation for de foretagne indkøb?</p>	i 104 ud af 114	i 18 ud af 19	i 16 ud af 17	i 12 ud af 14	i 6 ud af 10	i 23 ud af 23	i 16 ud af 17	i 13 ud af 14	
	91%	95%	94%	86%	60%	100%	94%	93%	
	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.
		11 af tilfældene er den vedhæftede ikke tilstrækkelig	11 af tilfældene er den vedhæftede ikke tilstrækkelig	12 af tilfældene er den vedhæftede ikke tilstrækkelig	14 af tilfældene er den vedhæftede ikke tilstrækkelig		11 af tilfældene er den vedhæftede ikke tilstrækkelig	11 af tilfældene er den vedhæftede ikke tilstrækkelig	
 <p>Er der påført formål og deltagere hvor dette er relevant?</p>	i 51 ud af 64	i 5 ud af 7	i 11 ud af 12	i 9 ud af 12	i 0 ud af 0	i 11 ud af 13	i 1 ud af 6	i 14 ud af 14	
	80%	71%	92%	75%	-	85%	17%	100%	
	Tilfælde hvor det er påkrævet er der påført formål og deltagere.	Tilfælde hvor det er påkrævet er der påført formål og deltagere.	Tilfælde hvor det er påkrævet er der påført formål og deltagere.	Tilfælde hvor det er påkrævet er der påført formål og deltagere.	Tilfælde hvor det er påkrævet er der påført formål og deltagere.	Tilfælde hvor det er påkrævet er der påført formål og deltagere.	Tilfælde hvor det er påkrævet er der påført formål og deltagere.	Tilfælde hvor det er påkrævet er der påført formål og deltagere.	
 <p>Er indkøbet konteret på en korrekt momsberende art?</p>	i 94 ud af 114	i 16 ud af 19	i 14 ud af 17	i 9 ud af 14	i 10 ud af 10	i 21 ud af 23	i 16 ud af 17	i 8 ud af 14	
	82%	84%	82%	64%	100%	91%	94%	57%	
	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	
		13 af tilfældene er det anvendt en forkert art, dog uden at det har haft en momsmæssig betydning	13 af tilfældene er det anvendt en forkert art, dog uden at det har haft en momsmæssig betydning	14 af tilfældene er det anvendt en forkert art, dog uden at det har haft en momsmæssig betydning			11 af tilfældene er det anvendt en forkert art, dog uden at det har haft en momsmæssig betydning	15 af tilfældene er det anvendt en forkert art, dog uden at det har haft en momsmæssig betydning	
				11 af tilfældene er der anvendt en forkert art der har medført en momsfejl		12 af tilfældene er der anvendt en forkert art der har medført en momsfejl		11 af tilfældene er der anvendt en forkert art der har medført en momsfejl	

Bilag 1.3

Udlæg og rejseafregning

Revisionskriterier	Hvad viste revisionen?	ØKF	TMF	BUF	SUF	SOF	KFF	BIF	
 <p>Er der tilstrækkelig dokumentation for de foretagne indkøb?</p>	i 160 ud af 173	i 39 ud af 40	i 20 ud af 20	i 22 ud af 23	i 16 ud af 23	i 23 ud af 26	i 20 ud af 20	i 20 ud af 21	
	92%	98%	100%	96%	70%	88%	100%	95%	
	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.
				1 1 af tilfældene er den vedhæftede ikke tilstrækkelig	1 3 af tilfældene er den vedhæftede ikke tilstrækkelig	1 3 af tilfældene er den vedhæftede ikke tilstrækkelig		1 1 af tilfældene er den vedhæftede ikke helt tilstrækkelig	
 <p>Er der påført formål og deltagere hvor dette er relevant?</p>	i 107 ud af 142	i 35 ud af 38	i 8 ud af 19	i 15 ud af 18	i 11 ud af 15	i 13 ud af 22	i 9 ud af 14	i 16 ud af 16	
	75%	92%	42%	83%	73%	59%	64%	100%	
	Tilfælde hvor det er påkrævet er der påført formål og deltagere.	Tilfælde hvor det er påkrævet er der påført formål og deltagere.	Tilfælde hvor det er påkrævet er der påført formål og deltagere.	Tilfælde hvor det er påkrævet er der påført formål og deltagere.	Tilfælde hvor det er påkrævet er der påført formål og deltagere.	Tilfælde hvor det er påkrævet er der påført formål og deltagere.	Tilfælde hvor det er påkrævet er der påført formål og deltagere.	Tilfælde hvor det er påkrævet er der påført formål og deltagere.	Tilfælde hvor det er påkrævet er der påført formål og deltagere.
 <p>Er indkøbet konteret på en korrekt momsberende art?</p>	i 145 ud af 167	i 36 ud af 39	i 17 ud af 20	i 19 ud af 23	i 15 ud af 19	i 19 ud af 26	i 20 ud af 20	i 19 ud af 20	
	87%	92%	85%	83%	79%	73%	100%	95%	
	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.
		1 1 af tilfældene er det anvendt en forkert art, dog uden at det har haft en momsmæssig betydning	1 2 af tilfældene er det anvendt en forkert art, dog uden at det har haft en momsmæssig betydning	1 1 af tilfældene er der anvendt en forkert art der har medført en momsfejl	1 4 af tilfældene er der anvendt en forkert art der har medført en momsfejl	1 1 af tilfældene er der anvendt en forkert art der har medført en momsfejl	1 5 af tilfældene er der anvendt en forkert art der har medført en momsfejl		1 1 af tilfældene er det anvendt en forkert art, dog uden at det har haft en momsmæssig betydning

Bilag 1.4

E-faktura

Revisionskriterier	Hvad viste revisionen?	ØKF	TMF	BUF	SUF	SOF	KFF	BIF	
 Er der tilstrækkelig dokumentation for de foretagne indkøb?	i 140 ud af 147	i 32 ud af 36	i 17 ud af 19	i 18 ud af 18	i 18 ud af 19	i 20 ud af 20	i 15 ud af 15	i 20 ud af 20	
	95%	89%	89%	100%	95%	100%	100%	100%	
	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.	Posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.
		14 af tilfældene er den vedhæftede dokumentation ikke tilstrækkelig	12 af tilfældene er den vedhæftede dokumentation ikke tilstrækkelig		11 af tilfældene er den vedhæftede dokumentation ikke tilstrækkelig				
 Er indkøbet konteret på en korrekt momsberende art?	i 142 ud af 147	i 36 ud af 36	i 15 ud af 19	i 18 ud af 18	i 18 ud af 19	i 20 ud af 20	i 15 ud af 15	i 20 ud af 20	
	97%	100%	79%	100%	95%	100%	100%	100%	
	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt momsberende art.	
			14 af tilfældene er det anvendt en forkert art, dog uden at det har haft en momsmæssig betydning		11 af tilfældene er det anvendt en forkert art, dog uden at det har haft en momsmæssig betydning				

Bilag 1.5

Finans

Revisionskriterier	Hvad viste revisionen?	ØKF	TMF	BUF	SUF	SOF	KFF	BIF
 Er kontrolsporet tilstrækkeligt i de gennemgående posteringer?	i 152 ud af 159	i 36 ud af 40	i 20 ud af 20	i 19 ud af 20	i 19 ud af 20	i 19 ud af 20	i 20 ud af 20	i 19 ud af 19
	96%	90%	100%	95%	95%	95%	100%	100%
	Posteringer er krævet om kontrolspor efterlevet.	Posteringer er krævet om kontrolspor efterlevet.	Posteringer er krævet om kontrolspor efterlevet.	Posteringer er krævet om kontrolspor efterlevet.	Posteringer er krævet om kontrolspor efterlevet.	Posteringer er krævet om kontrolspor efterlevet.	Posteringer er krævet om kontrolspor efterlevet.	Posteringer er krævet om kontrolspor efterlevet.
		I 4 af tilfældene er den vedhæftede dokumentation ikke tilstrækkelig		I 1 af tilfældene er den vedhæftede dokumentation ikke tilstrækkelig	I 1 af tilfældene er den vedhæftede dokumentation ikke tilstrækkelig	I 1 af tilfældene er den vedhæftede dokumentation ikke tilstrækkelig		
 Er købet konteret på en korrekt moms bærende art?	i 148 ud af 159	i 40 ud af 40	i 20 ud af 20	i 20 ud af 20	i 20 ud af 20	i 16 ud af 20	i 13 ud af 20	i 19 ud af 19
	93%	100%	100%	100%	100%	80%	65%	100%
	Tilfælde er købet konteret på en korrekt moms bærende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt moms bærende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt moms bærende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt moms bærende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt moms bærende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt moms bærende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt moms bærende art.	Tilfælde er købet konteret på en korrekt moms bærende art.
						I 3 af tilfældene er der anvendt en forkert art, dog uden det har haft en momsmæssig betydning	I 6 af tilfældene er der anvendt en forkert art, dog uden det har haft en momsmæssig betydning	
						I 1 af tilfældene er der anvendt en forkert art der har medført en moms fejl	I 1 af tilfældene er der anvendt en forkert art der har medført en moms fejl	

Københavns Kommune
Økonomiforvaltningen
Københavns Rådhus
1599 København V

Revisionsrapport – Revision af generelle IT-kontroller 2022

Indledning

Som led i den løbende revision af Københavns Kommunes regnskab for 2022 har vi foretaget revision af de generelle IT-kontroller, som understøtter kommunens regnskabsafslæggelse.

Rapporteringen er opbygget på følgende måde:

1. Formål, omfang mv.
2. Ledelsesresume og konklusioner
3. Observationer, risikovurderinger og anbefalinger
4. Formidling af risiko og væsentlighed
5. Afslutning.

Sammenfatning

På baggrund af revisionen er det vores vurdering, at de af de generelle IT-kontroller, som vi har vurderet relevante for at understøtte revisionen af årsrapporten for Københavns Kommune, i al væsentlighed har været hensigtsmæssigt udformet og opretholdt i revisionsperioden.

Det har ikke været muligt at foretage en vurdering af de interne kontroller, som KMD og KOMBIT varetager på vegne af Københavns Kommune, idet de rekvirerede systemrevisionserklæringer først forventes modtaget i Q1 23 og senest 31. marts 2023. Deloitte vil foretage gennemgang af systemrevisionserklæringerne, når disse foreligger.

1. Formål, omfang mv.

1.1. Revisionens formål

Revision af de generelle IT-kontroller er en del af den lovpligtige revision og indgår i grundlaget for vores påtegning af Københavns Kommunes årsregnskab. De generelle IT-kontroller er de kontroller, som er etableret i og omkring virksomhedens væsentlige IT-platforme med henblik på at opnå en velkontrolleret og sikker IT-anvendelse og dermed også understøtte de IT-baserede forretningsprocesser, som har betydning for Københavns Kommunes regnskabsafslæggelse. Som en del af revisionen udvælges endvidere enkelte IT-områder til den lovpligtige forvaltningsrevision.

Revisionens formål er dels at understøtte den lovpligtige forvaltningsrevision og dels at undersøge, om de generelle IT-kontroller er udformet og implementeret på en hensigtsmæssig måde vedrørende Kvantum, KMD Opus Debitor, KMD Opus Løn og KY, samt om kontrollerne har fungeret i hele revisionsperioden.

Det bedste værn mod uregelmæssigheder er hensigtsmæssige forretningsgange og gode interne kontroller, hvorfor vores revision i vidt omfang har baseret sig på efterprøvelse af forretningsgange og interne kontroller, men ikke undersøgelser med henblik på opdagelse af uregelmæssigheder.

Det påhviler ledelsen at tilrettelægge kontrolsystemer og forretningsgange, der er betryggende efter kommunens forhold, og det påhviler revisor at gennemgå disse forretningsgange og interne kontroller som et led i revisionen af årsregnskabet.

1.2. Revisionens omfang og afgrænsning

Revisionen er baseret på en forventning om, at der er tilrettelagt et velfungerende internt kontrolsystem og en pålidelig bogføring. Dette indebærer, at det overordnede kontrolmiljø og de organisatoriske rammer understøtter et velfungerende ledelses- og kontrolsystem, og at der på de enkelte aktivitetsområder er beskrevet og implementeret interne kontroller, som reducerer risikoen for væsentlige fejl til et acceptabelt niveau.

Omfanget af vores arbejde fastlægges ud fra vores samlede vurdering af væsentlighed og risiko for væsentlige fejl i regnskabsaflæggelsen.

Lovpligtig revision

Revisionen er tilrettelagt således, at ikke alle områder gennemgås hvert år; dog således, at alle for regnskabet væsentlige områder bliver gennemgået samt væsentlige kontrolsvagheder altid bliver fulgt op ved efterfølgende års revision. Revisionen har omfattet en vurdering af generelle IT-kontroller inden for nænnævnte områder:

- IT-sikkerhedsstyring: Primært tilstedeværelsen af IT-risikoanalyse, IT-sikkerhedspolitik og IT-bereidskabsplan
- IT-sikkerhedsadministration: Særligt fokus på processer for oprettelse, nedlæggelse og periodisk review af brugeradgange
- Logisk sikkerhed: Fokus er på den logiske adgangsvej til systemerne, herunder password og styring af brugerprofiler
- Change management: Processer for vedligeholdelse af Kvantum, KMD Opus Debitor, KMD Opus Løn og KY.

Revisionen af de generelle IT-kontroller har ikke omfattet en vurdering af kontrol- og sikkerhedsniveauet i de enkelte brugersystemer, herunder automatiske kontroller i de administrative processer og logiske adgangsrettigheder til udførelse af forretningsaktiviteter i brugersystemerne.

Københavns Kommune har aftale med KMD omkring drift af Kvantum, KMD Opus Debitor og KMD Opus Løn samt tilhørende platforme. Yderligere har kommunen aftale med Kombit omkring drift af KY-applikationen.

Der modtages årligt en revisionserklæring for de generelle IT-kontroller omfattende KMD's generelle driftsydelser samt en årlig specifik erklæring for Kvantum, KMD Opus Debitor og KMD Opus Løn. For så vidt angår systemet KY, har Københavns Kommune for indeværende revisionsperiode ligeledes rekvireret en specifik systemrevisionserklæring til verifikation af, at de outsourcete kontroller gennemføres betryggende.

Forvaltningsrevision

Forvaltningsrevisionen har omfattet nedennævnte områder:

- Organisering af informationssikkerhed i Københavns Kommune og styrkelse af det etablerede ISMS (Information Security Management System)
- Risikovurderinger for alle væsentlige it-aktiver, herunder systemer og processer
- Leverandørstyring (opfølgning på tidligere observationer)
- BUF IT-drift (opfølgning på tidligere observationer).

1.3. Revisionsarbejdets udførelse

Revisionen er udført på grundlag af godkendt revisionsplan for 2022 og ved interviews af relevant personale hos Københavns Kommune samt ved observationer og stikprøvevis gennemgang af udleveret materiale.

2. Ledelsesresumé og konklusion

Truslerne på informationssikkerhedsområdet er konstant stigende og antallet af virksomheder og myndigheder, der har været udsat for alvorlige hændelser som følge af cyberangreb eller andre alvorlige IT-sikkerhedsmæssige hændelser er tilsvarende stigende. KK har derfor behov for løbende at vurdere tilstrækkeligheden af de etablerede sikringsforanstaltninger, herunder sikre, at der er et ledelsessystem med tilstrækkelige kompetencer, ressourcer og uafhængighed på informationssikkerhedsområdet.

Som omtalt i revisionsberetningen for 2021 har vi haft en indledende drøftelse med Koncern IT (KIT) vedrørende den nuværende organisering på informationssikkerhedsområdet samt planer for styrkelse af informationssikkerheden og det ledelsessystem, der understøtter dette.

I forlængelse heraf er der nedsat et projekt "Et styrket ISMS" og tilknyttet en styregruppe.

Vi har noteret os, at status på dette arbejde i oktober 2022 er følgende:

- **Styrkelse af ledelsessystemet for informationssikkerhed baseret på ISO 27001 (ISMS)**
Vi har fået oplyst, at der vil blive udarbejdet en analyse, der har til formål at identificere hvilke elementer, der fungerer tilfredsstillende i forhold til et velfungerende ISMS samt identificerer behov for nødvendige tiltag der sikrer et velfungerende ISMS, der er passende for en organisation og et IT-miljø af KKs størrelse og kompleksitet.

Vi har noteret os, at GAP-analysen vil være grundlaget for at styregruppen kan beslutte videre arbejde med et styrket ISMS i Københavns Kommune.

Det videre arbejde forventes blandt andet at omfatte initiativer i forhold til løbende rapportering på informationssikkerhedsområdet samt en dokumenteret vurdering af, hvilke af ISO 27001's foreslåede kontroller, der er relevante at implementere (dokumenteret i et SoA-dokument). Sammen med risikovurderingen vil SoA ("Statement of Applicability")-dokumentet danne grundlag for at planlægge, udføre, kontrollere og kontinuerligt forbedre informationssikkerheden.

- **Vurdering af, hvorledes styring af informationssikkerhed mest hensigtsmæssigt organiseres og styrkes**
Vi noterede os, i forbindelse med revisionen i 2021, at der var behov for at sikre passende ressourcer med de nødvendige kompetencer og den nødvendige uafhængighed til at styrke tilsynet med informationssikkerhed i KK. Der er fortsat behov for at etablere en effektiv tilsynsfunktion.

Et element i et velfungerende ISMS er effektiv planlægning baseret på risikovurderinger for alle væsentlige IT-aktiver, herunder systemer og processer. Vi har i forbindelse med revisionen indhentet og gennemgået udvalgte risikovurderinger, ligesom vi har drøftet processen for udarbejdelse af risikovurderinger generelt.

Vi har noteret os, at risikovurderinger af systemer ikke foretages for alle systemer, men kun de systemer der enten har været i drift i minimum fire år, eller hvor forvaltningen er usikker på om informationssikkerhedsniveauet er tilstrækkeligt, samt for systemer der anvendes tværgående i KK's forvaltninger.

De nuværende risikovurderinger af systemer bør styrkes, således at det sikres, at alle relevante systemer bliver omfattet og med afsæt i opdaterede trusselvurderinger, herunder at der sker en dokumenteret opfølgning på, at etablerede sikringstiltag og kontroller fungerer hensigtsmæssigt.

Vi har noteret os, at KK arbejder på at ændre risikovurderingsmetoden til at være mere baseret på en egentlig vurdering af risici på baggrund af opdaterede trusselvurderinger. På tidspunktet for vores revision var denne tilgang dog endnu ikke implementeret i væsentligt omfang og omfattede kun meget få trusselscenarier.

Leverandørstyring

Vi har i forbindelse med revisionen af 2021 revideret processen vedrørende leverandørstyring, særligt processen for IT-anskaffelser samt ansvarsfordeling og retningslinjer for leverandørstyring, herunder processer og retningslinjer for løbende monitorering af leverandører.

Vi har fået oplyst, at Københavns Kommune de senere år har indført en ny Governance-model for IT-anskaffelser. Vi har i forbindelse med vores revision konstateret, at IT-anskaffelser følger en styret proces, der omfatter flere faser til sikring af, at der bliver foretaget de nødvendige behovsanalyser, risiko- og sikkerhedsvurderinger samt forligger de fornødne godkendelser før anskaffelse af nye IT-systemer og endelig idriftsættelse heraf.

Vi har ved vores revision dog konstateret, at ældre systemer ikke følger den nye Governance-model for IT-anskaffelser.

Vi har fået oplyst, at KIT initierede en intern analyse på tværs af alle forvaltninger i Københavns Kommune i 2020. Formålet var at belyse systemejerrollen i Københavns Kommune. Analysen mundedede ud i 8 hovedobservationer, hvor særligt én har haft betydning for vores revision, herunder H7 - *utilstrækkelig styring af kontrakter og leverandører på det enkelte IT-system*.

Vi har i forbindelse med vores revision konstateret, at der på baggrund af den interne systemejeranalyse er udarbejdet handleplan med forbedrende tiltag, der har til formål at professionalisere systemejerrollen i Københavns Kommune, herunder processen for leverandørstyring.

Vi har i forbindelse med revisionen af 2021 konstateret, at Københavns Kommune har processer til sikring af, at roller og systemejeransvar er klart defineret og placeret, men at der ikke foreligger klare retningslinjer for leverandørstyring, som er gældende på tværs af forvaltningerne. Processen er forankret i de enkelte forvaltninger, hvilket gør, at monitorering og opfølgning ikke sker i tilstrækkelig grad.

Vi har i forbindelse med revisionen af 2022 fulgt op på udmøntningen af systemejeranalysen. Vi har konstateret, at Københavns Kommune i regi af arbejder på systemejerområdet har igangsat forbedrende tiltag i form af implementering af værktøjer og metoder til udførelse af konkrete systemejeropgaver, herunder leverandørstyring.

Yderligere er der i revisionsperioden gennemført en foranalyse vedrørende IT-kontraktstyring med henblik på at forbedre kontraktstyringen på tværs af forvaltningerne.

Det er oplyst, at foranalysen har givet anledning til en række anbefalinger, som kommunen har taget til efterretning og vil med DCK som styregruppe igangsætte arbejder med henblik på at implementere forbedrende tiltag.

Der henvises til afsnit 3 og 4 for uddybning af ovenstående og andre relevante forhold.

3. Observationer, risikovurdering og anbefaling

Observationer opdeles i henholdsvis:

1. Nye kritiske bemærkninger og væsentlige observationer i forbindelse med den udførte IT-revision (3.1)
2. Bemærkninger og observationer fra tidligere år, og hvortil det vurderes, at disse videreføres i indeværende år (3.2)
3. Bemærkninger og observationer fra sidste år, der i forbindelse med IT-revisionen er konstateret lukket (3.3)

3.1. Nye bemærkninger i forbindelse med den udførte IT-revision

Organisationsområde	ØKF	Revisionsområde/emne	Ibrugtagningsstilladelser
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning	Omtalt år
3.1.1 Ibrugtagning af IT-systemer	<p><i>Ibrugtagningsstilladelse</i></p> <p>Den nye borgerserviceplatform i Kultur- og Fritidsforvaltningen (KFF), der anvendes til at udstede pas og kørekort, blev taget i brug d. 27. juli 2022 uden en ibrugtagningsstilladelse.</p> <p>KFF og KIT samarbejdede sideløbende om at bringe de tekniske og sikkerhedsmæssige udfordringer i orden. KIT orienterede i juli 2022 KFF om, at en ibrugtagningsstilladelse ikke ville kunne gives inden borgerplatformen skulle idrivesættes den 27. juli 2022, da der ikke forelå en fyldestgørende handleplan for at håndtere de tekniske og sikkerhedsmæssige udeståender.</p> <p>Den 2. september forelå en ibrugtagningsstilladelse, som indeholdt en liste over 29 tekniske udeståender. KIT kan på det tidspunkt ikke udstede en officiel ibrugtagningsstilladelse til systemet. KFF har efterfølgende udarbejdet en handleplan, der imødegår problemstillingerne, og Koncern IT har udstedt en betinget ibrugtagningsstilladelse med handleplan d. 26. september 2022.</p>	<p>Af Forretningscirkulæret for IT-anskaffelser, der er bindende for alle forvaltninger, fremgår det, at et nyt IT-system skal sikkerhedsvurderes inden det idrivesættes. En sikkerhedsvurdering tager stilling til, at alle krav til informationssikkerhed og databeskyttelse er opfyldt.</p> <p>På baggrund af sikkerhedsvurderingen udstedes en ibrugtagningsstilladelse. IT-systemer skal have en ibrugtagningsstilladelse inden de idrivesættes.</p> <p>Da KIT meddelte KFF, at en ibrugtagningsstilladelse ikke ville kunne udstedes forud for idrivesættelsen, burde sagen derfor have været behandlet som uoverensstemmelse. Dette indebærer en eskalering til hhv. DCK og ITK, hvor der skal opnås enighed, hvis sagen ikke skal eskaleres yderligere til de relevante administrerende direktører, borgmestre og ultimativt til ØU.</p> <p>Det er forbundet med stor risiko for kommunen at idrivesætte et IT-system uden en sikkerhedsvurdering og en ibrugtagningsstilladelse. Det henstilles, at forvaltningerne følger anskaffelsesprocessen, og Koncern IT følger eskalationsprocessen, hvis en tilsvarende sag opstår.</p> <p>Det henstilles samtidig, at KIT undersøger, om der er flere IT-systemer der er idrivesat uden at der foreligger en ibrugtagningsstilladelse.</p>	2022

Organisationsområde		ØKF	Revisionsområde/emne	ISMS
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning		Omtalt år
3.1.2 Organisering af informationssikkerhed og styrkelse af det ISMS	<p><i>Organisering af informationssikkerhed i Københavns Kommune og styrkelse af det etablerede ISMS (Information Security Management System).</i></p> <p>På baggrund af de konstant stigende trusler på informationssikkerhedsområdet er der behov for løbende at vurdere tilstrækkeligheden af de etablerede sikringsforanstaltninger, herunder sikre, at der er et ledelsessystem med tilstrækkelige kompetencer, ressourcer og uafhængighed på informationssikkerhedsområdet.</p> <p>KK har erkendt behovet herfor og har nedsat et projekt med tilknyttet styregruppe, der har til formål at sikre et styrket ISMS.</p> <p>Det er vores forståelse, at projektet vil arbejde med styrkelse af ledelsessystemet for informationssikkerhed baseret på ISO 27001 (ISMS). Dette omfatter blandt andet forbedring af risikovurderinger, implementering af relevante sikringsforanstaltninger og rapportering på informationssikkerhedsområdet. Yderligere vil organisering af informationssikkerhedsområdet ligeledes blive vurderet, herunder sikre passende ressourcer med de nødvendige kompetencer og den nødvendige uafhængighed til at overvåge informationssikkerheden.</p>	<p>Vi henstiller, at arbejdet med at styrke informationssikkerheden prioriteres højt, herunder at der:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Foretages en GAP-analyse af det nuværende ISMS med henblik på at identificere mere specifikt, hvilke områder der skal styrkes • Med afsæt heri vurderes, hvorledes organiseringen af informationssikkerhedsområdet bør være, således at dette sikrer tilstrækkelige kompetencer og uafhængighed • Der sker en dokumenteret opfølgning på, at etablerede sikringstiltag og kontroller fungerer hensigtsmæssigt. 		2022

Organisationsområde		ØKF	Revisionsområde/emne	Risikovurderinger
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning		Omtalt år
3.1.3 Risikovurderinger	<p>Vi har i forbindelse med revisionen indhentet og gennemgået udvalgte risikovurderinger, ligesom vi har drøftet processen for udarbejdelse af risikovurderinger generelt.</p> <p>Vi har noteret os, at risikovurderinger af systemer ikke foretages for alle systemer, men kun de systemer der enten har været i drift i minimum fire år, eller hvor forvaltningen er usikker på om informationssikkerhedsniveauet er tilstrækkeligt, samt for systemer der anvendes tværgående i KK's forvaltninger.</p> <p>I forhold til de foretagne risikovurderinger har vi noteret os, at disse er baseret på en liste af "standard" kontrolområder. Der ligger ikke et egentlig opdateret trusselskatalog til grund for disse risikovurderinger. Ligeledes kan vi ikke, på baggrund af den foreliggende dokumentation, se, at der er konsekvent, foretages en dokumenteret vurdering af, hvorvidt de mitigerende sikringstiltag og kontroller faktisk fungerer hensigtsmæssigt.</p> <p>Vi har noteret os, at KK arbejder på at ændre risikovurderingsmetoden til at være mere baseret på en egentlig vurdering af risici på baggrund af opdaterede trusselsvurderinger. På tidspunktet for vores revision var denne tilgang dog endnu ikke implementeret i væsentligt omfang og omfattede kun meget få trusselsscenarier.</p>	<p>Vi henstiller, at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De nuværende risikovurderinger af systemer styrkes, således at det sikres, at alle relevante systemer bliver omfattet og med afsæt i opdaterede trusselsvurderinger • Der sker en dokumenteret opfølgning på, at etablerede sikringstiltag og kontroller fungerer hensigtsmæssigt 		2022

3.2. Bemærkninger og observationer fra tidligere år, og hvortil det vurderes, at disse videreføres i indeværende år

Organisationsområde		Økonomiforvaltningen	Revisionsområde/emne	Generelle IT-kontroller og udvalgte områder til forvaltningsrevision
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning		Omtalt år
3.2.1 Outsourcing-leverandørstyring	<p><i>Outsourcing- anskaffelsesprocedure og retningslinjer for leverandørstyring</i></p> <p>Manglende eller utilstrækkelig styring og monitorering af leverandører medfører risiko for, at de leverede ydelser ikke dækker forretningsmæssige behov, samt at leverandører ikke efterlever det forventede IT-sikkerhedsniveau.</p> <p>Vi har konstateret, at IT-anskaffelser og kontraktindgåelser for ældre systemer ikke følger Københavns Kommunes Governance-model herfor.</p> <p>Yderligere har vi konstateret, at der ikke foreligger klare retningslinjer for leverandørstyring, som er gældende på tværs af alle forvaltninger.</p> <p>Processen er forankret i de enkelte forvaltninger, hvilket gør, at monitorering og opfølgning ikke sker i tilstrækkelig grad.</p> <p>Status 2022</p> <p>Vi har fået oplyst, at Københavns Kommune med DCK som styregruppe har igangsat forbedrende tiltag i form af implementering af værktøjer og metoder med henblik på at konkretisere og operationalisere systemejerrollen, herunder i forhold til leverandørstyring.</p> <p>Ligeledes igangsættes arbejder med henblik på at forbedre IT-kontraktstyringen på tværs af forvaltningerne.</p> <p>Punktet opretholdes og forventes lukket ved revisionen af 2023.</p>	<p>Vi henstiller, at leverandørkontrakter undergår Københavns Kommunes Governance-model ved genforhandling.</p> <p>Derudover henstiller vi, at der etableres fælles administrative forretningsgange for opfølgning.</p>		<p>2021</p> <p>2022</p>

Organisationsområde		BUF	Revisionsområde/emne	BUF IT-drift (BIT)
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning		Omtalt år
3.2.2 BUF IT-drift	<p><i>BUF IT-drift</i></p> <p>Vi har konstateret, at der ikke er opsat tvunget periodisk skift af password for brugere, som tilgår BIT's AD, baseret på Københavns Kommunes generelle krav til passwordpolitik.</p> <p>Vi er oplyst om, at denne forventes implementeret i forbindelse med implementeringen af den nye nationale standard NSIS, hvor BUF IT-drift er en del af NSIS-projektet.</p> <p>Status 2022</p> <p>Vi har fået oplyst, at forholdet er uændret.</p> <p>NSIS-løsningen forventes implementeret primo 2023.</p> <p>Punktet opretholdes og forventes lukket ved revisionen af 2023.</p>	<p>Vi henstiller, at der arbejdes videre med implementeringen af periodisk passwordskift, således at løsningen bliver underlagt det ønskede IT-sikkerhedsniveau, som er fastlagt af Københavns Kommune.</p>		<p>2019</p> <p>2020</p> <p>2021</p> <p>2022</p> <p style="text-align: center;"></p>

3.3. Revisionsbemærkninger/observationer fra sidste år, der i forbindelse med IT-revisionen er konstateret lukket

I 2022 er der lukket en kritisk bemærkning og en væsentlig observation:

- **Styring af roller og rettigheder – Kvantum**

Vi har fået oplyst, at alle brugere og tildelte roller er gennemgået og vurderet i forbindelse med det nye autorisationskoncept, som er kørt i perioden fra ultimo december 2021 til og med juni 2022.

Yderligere er det oplyst, at ledelsestilsynet i Kvantum fremadrettet forventes gennemført via en centraliseret løsning med henblik på at sikre, at samtlige brugere på tværs af forvaltningerne omfattes af ledelsestilsynet.

Punktet lukkes.

- **Revisorerklæringer**

Vi har konstateret, at Københavns Kommune årligt rekvirerer systemrevisionserklæringer for Kvantum, Opus Løn og Opus Debitor til verifikation af, at de outsourcete kontroller gennemføres betryggende.

Punktet lukkes.

4. Formidling af risiko og væsentlighed mv.

Vi har vurderet graden af risiko og væsentlighed for de enkelte observationer. Risiko og væsentlighed er målrettet den reviderede decentrale enhed, hvor fejl kun ekstraordinært vil kunne give en fejl i det samlede regnskab. I tilknytning til den givne observation har vi påført en prioritet ud fra følgende vurderingsgrundlag:

Prioritet 1 – markeres med

- Prioritet 1-markeringer anvendes for risici, der anses for kritiske. I forbindelse med beretninger kan det observerede forhold efter nærmere vurdering eventuelt give anledning til en revisionsbemærkning
- En risiko anses for kritisk, såfremt der er en høj grad af sandsynlighed for, at forholdet indtræffer og/eller har en betydelig effekt og/eller har en betydelig udbredelse
- Observationen medtages i delberetninger og beretninger til Borgerrepræsentationen.

Prioritet 2 – markeres med

- Prioritet 2-markeringer anvendes for risici, der anses for væsentlige. Observationerne må ikke have en karakter, der kan medføre revisionsbemærkninger i årsberetningen
- En risiko anses for væsentlig, såfremt der er en middel grad af sandsynlighed for, at forholdet indtræffer og/eller har en vis effekt og/eller har en vis udbredelse
- Observationen medtages ikke i delberetninger og beretninger.

Prioritet 3 – markeres med

- Prioritet 3-markeringer anvendes for risici, der anses for mindre væsentlige, og som derfor kun rapporteres til ledelsen som opmærksomhedspunkter
- En risiko anses for mindre væsentlig, såfremt der er en lille grad af sandsynlighed for, at forholdet indtræffer og/eller har en lille effekt og/eller har en lille udbredelse.

5. Afslutning

Nærværende rapport har i udkast været drøftet med relevante personer for afklaring af eventuelle faktuelle fejl.

Yderligere spørgsmål eller kommentarer til rapporten kan rettes til Thomas Kühn på telefon 3093 6227.

København, den 9. december 2022

Deloitte

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab

Jakob B. Ditlevsen
statsautoriseret revisor

Thomas Kühn
statsautoriseret revisor

Økonomiforvaltningen
Att.: Adm. Direktør Søren Hartmann Hede
Københavns Rådhus
1599 København V

Revisionsrapport – Revision af løn- og personaleområdet 2022

Indledning

Som led i den løbende revision af Københavns Kommunes regnskab for 2022 har vi foretaget revision af løn- og personaleområdet.

Rapporteringen er opbygget på følgende måde:

1. Formål og omfang mv.
2. Ledelsesresumé og konklusion
3. Observationer, risikovurderinger og anbefalinger
4. Udført arbejde
5. Formidling af risiko og væsentlighed

1. Formål, omfang mv.

1.1. Revisionens formål

Revision af løn- og personaleområdet er en del af den lovpligtige revision og indgår i grundlaget for vores påtegning af Københavns Kommunes årsregnskab.

Revisionens formål er at undersøge, om området administreres betryggende og i overensstemmelse med borgerrepræsentationens beslutninger, gældende love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Revisionens formål er endvidere at foretage en kritisk gennemgang af de forretningsgange og kontroller, der er etableret på området.

Det bedste værn mod uregelmæssigheder er hensigtsmæssige forretningsgange og gode interne kontroller, hvorfor vores revision i vidt omfang har baseret sig på efterprøvelse af forretningsgange og interne kontroller, og ikke undersøgelser specielt med henblik på opdagelse af uregelmæssigheder.

Det påhviler ledelsen at tilrettelægge kontrolsystemer og forretningsgange, der er betryggende efter forvaltningens forhold, og det påhviler revisor at gennemgå disse forretningsgange og interne kontroller som et led i revisionen af årsregnskabet.

1.2. Revisionens omfang og afgrænsning

Omfanget af vores arbejde fastlægges ud fra vores samlede vurdering af væsentlighed og risiko for væsentlige fejl.

Det er ledelsens ansvar at tilrettelægge niveauet for hensigtsmæssige og betryggende interne kontroller i overensstemmelse med kasse- og regnskabsregulativet m.v.

Revisionen er baseret på en forventning om, at der er tilrettelagt et velfungerende internt kontrolsystem og en pålidelig bogføring. Dette indebærer, at det overordnede kontrolmiljø og de organisatoriske rammer understøtter et velfungerende ledelses- og kontrolsystem, og at der på de enkelte aktivitetsområder er beskrevet og implementeret interne kontroller, som reducerer risikoen for væsentlige fejl til et acceptabelt niveau.

I forbindelse med revisionen tester vi de interne kontroller i det omfang, vi finder det nødvendigt for revisionen af årsregnskabet.

Revisionen omfatter ikke en gennemgang af samtlige lønudbetalinger, men udføres ved, at vi ved stikprøver indhenter dokumentation for eller på anden måde får bekræftet udbetalingens rigtighed.

Ved gennemgangen af lønsager kategoriseres fejl og mangler i henholdsvis enkeltstående og systematiske.

Enkeltstående fejl og mangler er fejl og mangler, der ikke må forventes at opstå i tilsvarende sager fremover, idet der ikke ligger en fejlkilde til grund, som ensidigt påvirker resultatet i en bestemt retning. Taste-, tælle- eller sjustkefejl kan normalt betragtes som enkeltstående fejl, da de normalt ikke må forventes at opstå i tilsvarende sager.

Betydelige og/eller systematiske fejl og mangler er fejl og mangler, der må forventes at opstå i tilsvarende sager fremover, medmindre der sker en ændring. Systematiske fejl skyldes en fejl i "systemet" og må derfor forventes at opstå i tilsvarende sager, medmindre der ændres i f.eks. forretningsgange, programmerede kontroller mv. Betydelige fejl må forventes at opstå i tilsvarende sager af andre grunde, f.eks. fordi lønkontorets personale har misforstået en arbejdsgang, regel mv.

I Københavns Kommunes regnskab registreres desuden lønudgifter vedrørende en række selvejende institutioner, der har driftsoverenskomst med kommunen. Disse poster indgår tillige i særskilte regnskaber, der revideres og revisionspåtegnes af eksterne revisorer, som er valgt af bestyrelserne for de pågældende institutioner.

Vi skal gøre opmærksom på, at revisionen først anses for afsluttet, når vi har underskrevet erklæringen på årsregnskabet.

1.3. Revisionsarbejdets udførelse

Revisionen omfatter Intern Revisions bistand til Deloitte i forbindelse med lovpligtig revision af løn- og personaleområdet. Revisionen er udført på grundlag af godkendt revisionsplan for 2022 og er bl.a. gennemført ved besøg hos Koncernservice (KS).

Ved revisionen har vi vurderet de processer, der er væsentlige for revisionen.

Revision har omfattet:

- Design – og hvorvidt der på de konkrete aktiviteter er identificeret risici, som kan medføre tilsigtede eller utilsigtede fejl og mangler, og om der er udarbejdet hensigtsmæssige og betryggende forretningsgange og interne kontroller, der afdækker disse.
- Implementering – og om de udarbejdede retningslinjer og interne kontroller rent faktisk er implementeret i kommunen.
- Effektivitet – og hvorvidt kontrollen har fungeret efter hensigten og har medvirket til at forebygge eller opdage tilsigtede og utilsigtede fejl og mangler på de konkrete aktiviteter.

Gennemgangen har endvidere omfattet en stikprøvemæssig gennemgang af et tilfældigt udvalgt antal lønsager.

2. Ledelsesresumé og konklusion

I forbindelse med den løbende revision af lønområdet for 2022 har vi identificeret de processer, der er væsentlige for revisionen, og vurderet design og implementering af forretningsgange og interne kontroller. Hvor det bidrager til vores revisionsoverbevisning samt forståelse af kontrolmiljøet på området, har vi testet kontrollerne.

Det er vores vurdering, at der generelt er etableret et kontrolmiljø, hvor automatiske og forebyggende kontroller sikrer, at fejl og mangler i al væsentlighed identificeres, og konstaterede fejl i høj grad rettes, inden lønudbetalingen sker.

Vores gennemgang af 109 lønsager viser en samlet fejlmængde på 7% efter lønudbetaling. De konstaterede fejl vurderes primært som enkeltstående fejl, hvoraf 5 sager er med umiddelbar udbetalingsmæssig betydning.

Der henvises til afsnit 3. og 4. for uddybning af ovenstående og andre relevante forhold.

3. Observationer, risikovurderinger og anbefalinger

Observationer opdeles i henholdsvis:

1. Nye bemærkninger og væsentlige observationer i forbindelse med den udførte revision
2. Bemærkninger og observationer, hvortil der vurderes, at disse videreføres i indeværende år
3. Lukkede bemærkninger og observationer i 2022

3.1. Nye bemærkninger og observationer 2022

3.1.1. Observationer, der er rettet mod forvaltningerne og KS

Organisationsområde	Forvaltningerne og Koncernservice	Revisionsområde/emne	Løn- og personaleområdet
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning	Omtalt år
Sags gennemgang	<p>Vi har i 2022 foretaget en gennemgang af en stikprøve på 109 gennemgåede sager.</p> <p>Gennemgangen har vist fejl og mangler i 8 tilfælde, som alle vurderes at være enkeltstående fejl og mangler.</p> <p>2 fejl med udbetalingsmæssig betydning kan henføres til forkert indtastning i KS af Covid-19 tillæg.</p> <p>2 fejl med udbetalingsmæssig betydning kan henføres til forkert indberetning fra enheder i SUF af ekstravagter og Covid-19 tillæg.</p> <p>1 fejl med udbetalingsmæssig betydning kan henføres til dobbelt indtastning i KS af kørselsgodtgørelse.</p> <p>1 fejl uden udbetalingsmæssig betydning kan henføres til fejl i KS ved erfaringsberegning.</p> <p>2 fejl uden udbetalingsmæssig betydning kan henføres til præciseringer i kørselsbemyndigelser.</p>	<p>Vores gennemgang viser en samlet fejlmængde på 7% af alle de gennemgåede sager.</p> <p>Der er primært konstateret enkeltstående fejl, hvoraf 5 ud af 8 har umiddelbar udbetalingsmæssig betydning.</p> <p>KS er enig i de observerede fejl, og vi vil senest i forbindelse med revisionen af årsregnskabet påse, at sagerne er berigtigede.</p>	<p>2022</p> <p style="text-align: center;">●</p>

3.2. Videreførte bemærkninger og observationer i 2022

Der er ingen videreførte kritiske bemærkninger i 2022.

3.3. Lukkede bemærkninger og observationer i 2022

I 2022 er der lukket én kritisk bemærkning og 3 væsentlige observationer for 2021:

- **Manglende risikoanalyse af det system-, rolle- og autorisationsparadigme, der er gældende i forhold til lønsystemet og forsystemer**

Vi har fået oplyst, at alle brugere og tildelte roller er gennemgået og vurderet i forbindelse med det nye autorisationskoncept, som er kørt i perioden fra ultimo 2021 til og med juni 2022.

Yderligere har vi konstateret, at der er etableret risikoreducerende kontroller af medarbejdere med indberetningsadgang til lønsystemet og forsystemer.

Punktet lukkes.

- **Fejl og mangler i enkeltsager vedrørende lønninger og vederlag**

Vi har konstateret, at KS har berigtiget alle fejl og mangler i enkeltsager vedrørende lønninger og vederlag.

Punktet lukkes.

- **Manglende ajourføring af eksisterende forretningsgange i KS**

Vi har fået oplyst, at KS har foretaget ajourføring af alle eksisterende forretningsgange, som har været forelagt Budget- og regnskabskredsen den 20. januar 2022.

Punktet lukkes.

- **Manglende implementering af forvaltningsspecifikke forretningsgange til afdækning af de identificerede risici, der fremgår af Bilag 1 til Forretningscirkulæret Ledelsestilsyn vedrørende Løn- og Personaleområdet**

Vi har fået oplyst, at alle forvaltninger har implementeret forvaltningsspecifikke forretningsgange til afdækning af identificerede risici, der fremgår af Bilag 1.

Punktet lukkes.

4. Udført arbejde

Revisionen har omfattet en gennemgang af følgende nøgleområder:

Fælles obligatoriske forretningsgange (Walkthrough):

- Løn 2.2 Midlertidigt tillæg og fradrag
- Løn 2.6 Ændring af strukturdata i lønsystem
- Løn 5.1 Ansøgt afsked
- Løn 5.5 Tjenestemandspension

Nøglekontroller:

- Faglig lønkontrol før og efter lønkørsel
- Anormalitetskontrol
- 1.-dagskontrol
- Faglig lønkontrol – VIP og særlig lønkontrol
- Lønafstemning mellem indkomst, lønsystem og Kvantum

Substanskontrol:

- Substansanalytiske handlinger
- Sagsgennemgang af 109 stikprøver, herunder følgende: Tilgang, Afgang, Ændringer, Skt. Annæ Gymnasium, selvejende plejecentre og kørselsgodtgørelse.

Gennemgang i øvrigt:

- Kørselsgodtgørelse – At underliggende dokumentation stemmer til de udbetalte kørselsgodtgørelser.

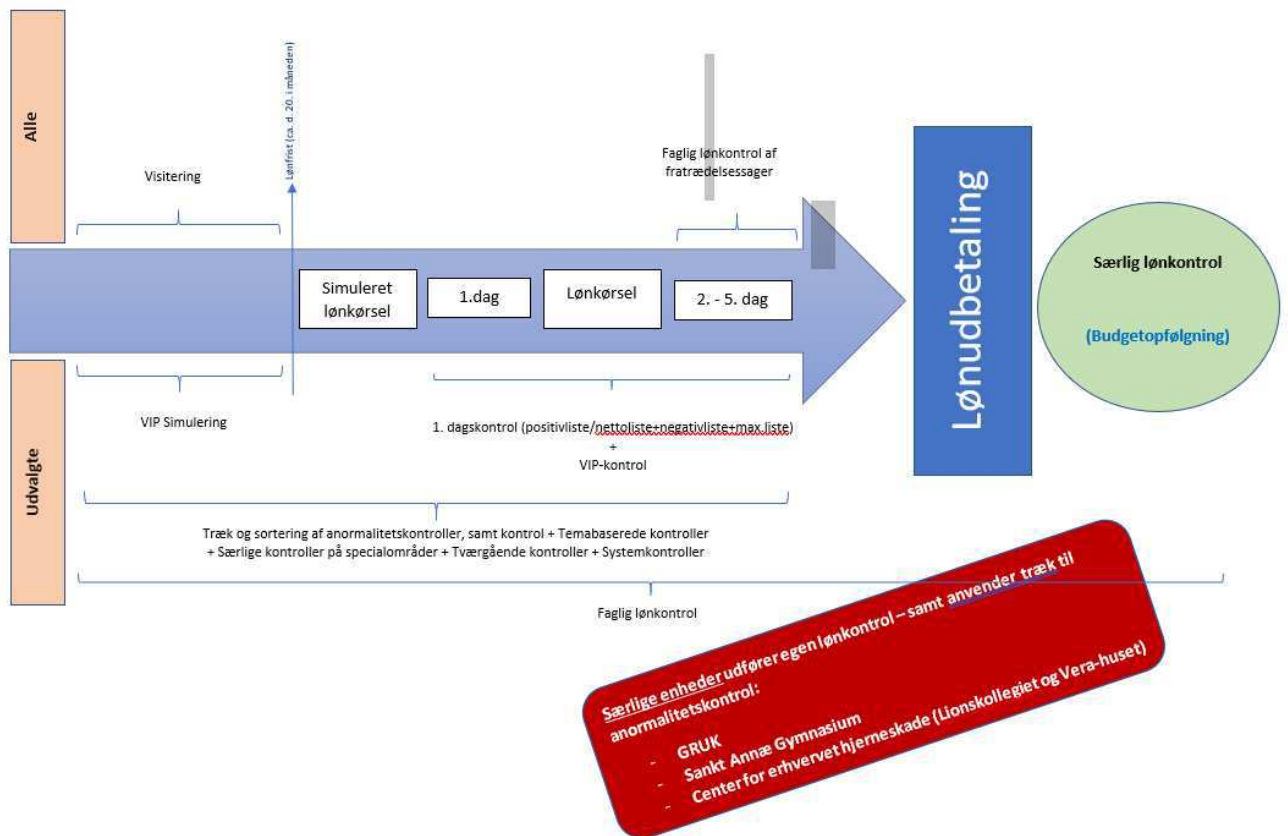
4.1. Fælles obligatoriske forretningsgange (Walkthrough)

Vi har vurderet design og implementering af udvalgte forretningsgange, som vurderes som værende væsentlige for lønprocessen. Dette er sket ved Walkthrough (vugge til grav-gennemgang) af de udvalgte forretningsgange, hvor der er foretaget en vurdering af, om forretningsgangene er designet hensigtsmæssigt. Derudover har vi efterprøvet, om processerne er implementeret som beskrevet.

Lønadministrationen foretages i 3 driftskontorer i Koncernservice, og alle driftskontorer er repræsenteret i vores Walkthrough. Vi har gennem Walkthrough opnået forståelse ved at observere sagsbehandlingen af tilfældigt udvalgte stikprøver samt interview af og forespørgsel til sagsbehandleren.

4.2. Nøglekontroller

Med henblik på at opnå forståelse af kontrolmiljøet på løn- og personaleområdet har vi foretaget test af nøglekontroller. Dette er foretaget gennem interviews af de respektive kontrolejere samt efterprøvelse af kontrollen.

Figur 1: Kontrolmiljø ved månedsløn (egen tilvirkning)

Anormalitetskontrol

Vi har testet anormalitetskontrollen, som består af udtræk og sagsbehandling af en række anormalitetsrapporter. Kontrollen bidrager til det samlede kontrolmiljø på lønområdet.

Revisionen har vist, at kontrollen er implementeret og fungerer efter hensigten.

1.-dagskontrol

Vi har revideret 1.-dagskontrollen, som omfatter udtræk og kontrol af følgende rapporter:

- Nettolisten/positivlisten
- Maxlisten
- Negativlisten

Revisionen har vist, at kontrollen er implementeret og fungerer efter hensigten.

Faglig lønkontrol

Vi har testet den faglige lønkontrol – før lønkørsel på baggrund af fx en simuleret lønspecifikation og efter lønkørsel på baggrund af fx en lønkørt lønspecifikation, som udføres på udvalgte typer af lønsager. Kontrollen bidrager til det samlede kontrolmiljø på lønområdet.

Revisionen har vist, at kontrollen er implementeret og fungerer efter hensigten.

Faglig lønkontrol - VIP

Vi har testet VIP-kontrollen, som udføres på alle lønudbetalinger for borgmestre og direktører inden lønudbetaling. VIP-kontrollen skal afdække risikoen for fejl i ansættelser med særlig interesse.

Revisionen har vist, at kontrollen er implementeret og fungerer efter hensigten.

Lønafstemning

Vi har påset, at KS løbende foretager lønafstemning, der sikrer, at lønudbetalinger i lønsystemet er korrekt overført til Kvantum samt korrekt indberettet til Skattestyrelsen (eIndkomst).

Vores gennemgang har ikke omfattet test af lønafstemningen ved den løbende revision. Test bliver foretaget ved den afsluttende revision af årsregnskabet 2022.

4.3. Substansrevision (sagsgennemgang)

Vi har foretaget stikprøvevis lønrevision for 2022. Lønrevisionen har til formål at sikre, at procedureerne omkring indberetning og udbetaling af løn fungerer betryggende.

Vores lønrevision tager afsæt i ovenstående vurdering af de arbejdsgange og interne kontroller, som har væsentlig betydning for løndannelsen - både centralt og decentralt. På baggrund af denne vurdering har vi udvalgt et antal lønsager til test af forretningsgangene.

I lighed med sidste år har vi anvendt Tableau, som er et analyseværktøj, hvor man indlæser data fra Skattestyrelsen (eIndkomst). Tableau laver så en fyldestgørende analyse, hvor man kan se udviklingen for hele KK ned til medarbejdere på CPR-niveau. Dertil bruges dette værktøj også til at udvælge stikprøver, dette gøres ud fra, at Tableau viser outliers/anomaliteter.

Stikprøverne har omfattet ansatte medarbejdere i forvaltningerne.

Vi har foretaget test af kontroller i 109 personsager. Gennemgangen har vist fejl og mangler i 8 tilfælde, som alle vurderes at være enkeltstående fejl og mangler.

5. Formidling af risiko og væsentlighed

Prioritet 1 – markeres med

- Prioritet 1-markeringer anvendes for risici, der anses for kritiske. I forbindelse med beretninger kan det observerede forhold efter nærmere vurdering eventuelt give anledning til en revisionsbemærkning.
- En risiko anses for kritisk, såfremt der er en høj grad af sandsynlighed for, at forholdet indtræffer og/eller har en betydelig effekt og/eller har en betydelig udbredelse.
- Prioritet 1-markeringer rapporteres til ledelsen med krav om, at disse forelægges for det stående udvalg. Observationen medtages i delberetninger og beretninger til Økonomiudvalget og Borgerrepræsentationen.

Prioritet 2 – markeres med

- Prioritet 2-markeringer anvendes for risici, der anses for væsentlige. Observationerne må ikke have en karakter, der kan medføre revisionsbemærkninger i årsberetningen.
- En risiko anses for væsentlig, såfremt der er en middel grad af sandsynlighed for, at forholdet indtræffer og/eller har en vis effekt og/eller har en vis udbredelse.
- Prioritet 2-markeringer rapporteres til ledelsen med anbefaling om, at disse forelægges for det stående udvalg. Observationen medtages ikke i delberetninger og beretninger.

Prioritet 3 – markeres med

- Anvendes for risici, der anses for mindre væsentlige og som derfor kun rapporteres til ledelsen som opmærksomhedspunkter.
- En risiko anses for mindre væsentlig, såfremt der er en lille grad af sandsynlighed for, at forholdet indtræffer og/eller har en lille effekt og/eller har en lille udbredelse.

Afslutning

De konstaterede forhold har været drøftet med relevante personer for afklaring af eventuelle faktuelle fejl.

Yderligere spørgsmål eller kommentarer til rapporten kan rettes til Deloitte, Jakob B. Ditlevsen på telefon 2216 7711 eller Intern Revision, Jesper Andersen 2042 9088.

København, den 2. december 2022

Deloitte

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab

Jakob B. Ditlevsen
statsautoriseret revisor

Københavns Kommune

Intern Revision

Jesper Andersen
revisionschef

c.c. Københavns Kommunes forvaltninger og Intern Revision

PENNEO

Underskrifterne i dette dokument er juridisk bindende. Dokumentet er underskrevet via Penneo™ sikker digital underskrift. Underskrivernes identiteter er blevet registereret, og informationerne er listet herunder.

“Med min underskrift bekræfter jeg indholdet og alle datoer i dette dokument.”

Jakob B. Ditlevsen

Revisor

Serienummer: CVR:33963556-RID:98835136

IP: 87.49.xxx.xxx

2022-12-02 06:15:17 UTC

NEM ID

Jesper Gjøtterup Andersen

Økonomiansvarlig

Serienummer: PID:9208-2002-2-803090514280

IP: 193.169.xxx.xxx

2022-12-02 08:04:02 UTC

NEM ID

Dette dokument er underskrevet digitalt via **Penneo.com**. Signeringsbeviserne i dokumentet er sikret og valideret ved anvendelse af den matematiske hashværdi af det originale dokument. Dokumentet er låst for ændringer og tidsstemplet med et certifikat fra en betroet tredjepart. Alle kryptografiske signeringsbeviser er indlejret i denne PDF, i tilfælde af de skal anvendes til validering i fremtiden.

Sådan kan du sikre, at dokumentet er originalt

Dette dokument er beskyttet med et Adobe CDS certifikat. Når du åbner dokumentet

i Adobe Reader, kan du se, at dokumentet er certificeret af **Penneo e-signature service** <penneo@penneo.com>. Dette er din garanti for, at indholdet af dokumentet er uændret.

Du har mulighed for at efterprøve de kryptografiske signeringsbeviser indlejret i dokumentet ved at anvende Penneos validator på følgende websted: <https://penneo.com/validate>